PEDASA ATHENA KUTSAL ALANI ARKAİK DÖNEM FAYANS ADAK SUNULARI

ARCHAIC FAIENCE VOTIV OFFERINGS FOUND IN THE SANCTUARY OF ATHENA IN PEDASA

Makale Bilgisi
Başvuru: 21 Şubat 2018
Hakem Değerlendirmesi: 05 Mayıs 2018
Kabul: 10 Nisan 2018
DOI Numarası: 10.22520/tubaar.2018.22.007

Article Info
Received: February 21, 2018
Peer Review: May 05, 2018
Accepted: April 10, 2018
DOI Number: 10.22520/tubaar.2018.22.007

Hülya BULUT *

Anahtar Kelimeler: Doğu Ege, Pedasa, Athena Kutsal Alanı, Arkaik, Fayans, Mısır Taklidi
Keywords: East Aegean, Pedasa, Athena Sanctuary, Archaic, Faience, Egyptianising

ÖZET

Halikarnassos Yarımadası'ndaki Leleg kentlerinden biri olan Pedasa'da gerçekleştirilen, kazı ve araştırmalarda elde edilen arkeolojik ve epigrafik kanıtlar, yerleşimin şimdilik yegâne kutsal alanının Athena'ya adandığını ortaya koyar. Bu çalışmada değerlendirilen, MÖ 7. ve 6. yüzyıllara ait adak sunuları ve rituel eşyaları arasındaki ithal fayans objeler, kutsal alanın bölgeler arası ve deniz aşırı ilişkilerinin anlaşılmasına katkı sağlar.

MÖ 7. yüzyılın ortalarından, MÖ 6. yüzyıl içlerine kadar güçlü Mısır etkisi altında üretilen ve literatüre "Doğu Yunan" veya " Greko-Mısır" üretimleri olarak geçen belli başlı vazolar, nazarlık ve boncuklar kutsal alanın fayans buluntuları arasındadır. Leopar Benekli Grup içinde yer alan çömelen figürlü çiftli vazolar, Mısır stilinde bezeli pyksis, Yeni Yıl Şişesi, nazarlık ve kolye boncukları benzerleri Ege ve Akdeniz dünyasındaki çağdaşı kutsal alan

* Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü 48000 Kötekli/Muğla. E-posta: hulyabulut@mu.edu.tr
Pedasa Athena Kutsal Alanı'nda Prof. Dr. Adnan Diler başkanlığında, Dr. Öğr. Üyesi Bekir Özer ile beraber sürdürdüğümüz kazılarda elde edilen buluntuların literatüre kazandırılması onların cömert izin ve katkıları olmasa gerçekleşemezdi. Başta kendileri olmak üzere, kazılarda emeği geçen ekip üyelerine teşekkür ederim. Küçük parçalar halinde korunan buluntuların bir bölümü ile ilgili görüşlerimi netleştirmem konusundaki yardımlarından dolayı Virginia Webb ve Prof. Dr. Günther Hölbl'a, literatür araştırmasının gerçekleştirildiği Alman Arkeoloji Enstitüsü Atina Şubesi kütüphanesinden Katharina Brandt ve Christina Zioga'ya, Karya-Mısır ilişkileri üzerine katkılarından dolayı Dr. Alexander Herda'ya ve buluntular arasında yer alan skaraboidin çizimini yapan Arkeolog Ma. Duygu Tüylüoğlu'na ayrıca teşekkür ederim. Son olarak, bu çalışmayı doldurulamaz boşluğunu hayatımda her geçen gün hissettiğim sevgili Babam'a armağan etmek isterim.

ve mezar kontekstlerinde belgelenen sunulardandır. Olasılıkla tapınaktaki seremonilerde kullanılan kült gereçleri arasında bulunan makara tutamaklı bir grup sığ kase ise, formu ve dağılım şemasıyla buluntular arasında ayrı bir yere sahiptir. Timpone della Motta'dan yayınlanan bir örnek dışında, şimdilik Pedasa Athena, Miletos Zeytintepe Aphrodite ve Ephesos Artemis Tapınağı buluntuları ile sınırlı olan ve hamur ve sır özellikleriyle diğer Yunan fayanslarından ayrılan bu kaseler, İonya'da henüz yeri bilinmeyen bir üretim merkezinin varlığını bir kez daha gündeme getirmiştir. Buluntu yoğunluğu ve formun olası pişmiş toprak kökeni dolayısıyla üretim merkezi olarak Ephesos'un adı geçmekle birlikte, diğer güçlü aday Miletos olmalıdır.

Sunular arasında yer alan ve yaygın inanışa göre kadın ve çocukları kötülüklere karşı koruyan nazarlıklar, sahiplerinin kişisel inanışlarını yansıtan objelerdir. Bu nazarlıklar, Nil Deltası'nda bir süre yaşayan ve Mısır dini pratiklerinden etkilenen Karyalılar veya onların Mısır kökenli eşleri ya da hizmetkârları tarafından tanrıçaya sunulmuş olmalıdır. Bilindiği gibi, Karyalılar İonyalılar ile birlikte, Psammetikhos I'in (MÖ 664-610) askeri birlikleri içinde yer almışlardı ve Nil Deltası'ndan gelen mezar stelleri, Karca yazıtlar ve taş ustalarına ait işaretler, MÖ 7. yüzyılın ikinci yarısından MÖ 6. yüzyılın sonlarına kadar Mısır'da yaşayan Kar kökenli bir topluluğun varlığını kanıtlamaktadır.

ABSTRACT

The archaeological and epigraphical evidence obtained from surveys and excavations conducted in Pedasa, one of the Lelegian settlements located in the Halicarnassian Peninsula, revealed that the only sanctuary of the city was dedicated to the goddess Athena for the time being. The faience objects which form one of the remarkable groups among the imported votive offerings and ritual equipment belonging to 7th and 6th centuries BC shed light on the interregional and overseas connections of the sanctuary.

The artefacts consisting of certain vases, amulets and beads are among the so-called "East Greek production" or "Greco Egyptian" and were produced by the middle of the 7th century and throughout the 6th century BC under the strong impacts of the Egyptian art. The double vases with kneeling figure within the Leopard Spot Group, Egyptianising style pyxis, New Year flasks, amulets and disc shaped beads were votive offerings, whose similar examples were documented in the contemporary sanctuaries and grave contexts in the Aegean and Mediterranean world. The shallow bowls with spool lug, most probably were one of the ritual tablewares used for certain ceremonies, are noteworthy by their form and distribution pattern. Apart from the example published from Timpone della Motta in Italy, these bowls have been documented in Athena Sanctuary in Pedasa, Aphrodite Temple in Miletus and Artemis Temple in Ephesus. Their paste and glaze features, different from the other Archaic Greek faience, imply unknow faience production center in Ionia, which has already been affirmed and has not been localized yet. Due to the distribution pattern, Ephesus was mentioned as a possible production center, but Miletus should be considered among the strongest candidates.

The amulets, commonly believed to protect woman and child, represent the personal religious beliefs of the owners. The worshippers who dedicated these amulets were most likely the Carians who lived in the Nile Delta and were influenced by the Egyptian religious practices or their Egyptian originated wiwes or attendants. As it is well known, Carians together with Ionians served in the Psammetichus I's (664-610 BC) troops in Nile Delta and the grave stelai, Carian inscriptions and masonry markings attested the Carian descending community in Egypt from the second half of the 7th century BC until the late 6th century BC.

GİRİŞ

Halikarnassos Yarımadası'ndaki Leleg kentlerinden biri olan Pedasa'da, başlangıcı 19. yüzyıl sonlarına dayanan kazı ve araştırmalarda elde edilen arkeolojik ve epigrafik kanıtlar, yerleşimin şimdilik yegane kutsal alanının Athena'ya adandığını ortaya koyar[1]. Kutsal alan, kentin girişinde, doğuda akropolisi gören bir tepenin güney eteklerinde konumlandırılmıştır. Tapınağa ulaşımı sağlayan ve ilk değerlendirmelere göre MÖ 4. yüzyılda inşa edilen antik yolda gerçekleştirilen sondajlardan ve tapınaktan gelen buluntulara göre alandaki dini aktiviteler Protogeometrik Dönem'e geri gider[2]. MÖ 7. yüzyıla ait yapı temellerinin inşa edildiği çekirdeğin, tapınak ve ilişkili eklerin gelişmesine engel ölçüdeki boyutları, alanın teraslar halinde düzenlenmesini zorunlu kılmıştır. Bu sebeple, biri MÖ 6. yüzyılın ortalarından önce, diğeri Hekatomnidler Dönemi'nde MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısında olmak üzere iki teras duvarı inşa edilmiştir[3]. Tapınak ve teras inşa dolgularından gelen, MÖ 550 öncesine ait ithal adak sunuları ve rituel eşyaları[4] arasında dikkate değer bir grubu, bu çalışmada değerlendirilen fayans objeler oluşturur. Güçlü Mısır etkisi altında üretilen Pedasa fayanslarının çoğunluğu form, hamur ve sır özellikleriyle literatüre "Doğu Yunan" veya "Greko-Mısır" olarak geçen üretimler arasında yer alır.

Mısır ve Yakın Doğu'da üretilen parlak yüzeyli ve renkli bezemeli bu objeler için, modern literatürde kullanılan fayans tanımlaması, aralarında canlı bezeme renkleri dışında bir ilişki bulunmayan 16. yüzyıldaki Faenza üretimlerinden türetilmiştir[5]. Mevcut arkeolojik kanıtlar, silikadan zengin kuartz, natron ve az miktarda kireçten oluşan fayansın[6], Yakın Doğu'da MÖ 6. binin ikinci yarısında, Mısır'da MÖ 4. binin ilk yarısında ortaya çıktığını gösterir[7]. Keşfedilmesinden bir süre sonra Mısır yaşam kültürüyle özdeşleşen fayans için, hiyerogliflerde "güneş, ay ve yıldızlar gibi parlak ve göz kamaştırıcı" anlamındaki tjehnet[8] kelimesi kullanılır ve panteonun önemli tanrıçalarından Hathor fayansın koruyucusu olarak kabul edilir[9]. Ege dünyasında MÖ 3. bin yılda başlayan fayans üretimi, Geç Bronz Çağ'da saray ekonomilerinin çöküşüyle birlikte ortadan kalkar[10]. Lefkandi, Skyros ve Girit'ten gelen sınırlı sayıdaki fayans buluntu, Euboialılar'ın MÖ geç 10.-erken 9. yüzyılda doğu ile olan ticari bağlantıları sonucunda ulaşır[11]. MÖ 8. yüzyılın ortalarından itibaren Yakın Doğu ve Mısır ile olan ticari ilişkilerin artmasıyla birlikte metal, fildişi ve benzeri değerli ürünlerde olduğu gibi doğu kökenli fayanslara olan ilgide de artış gözlenir. MÖ 7. yüzyıl ortalarından MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısına kadar olasılıkla Rhodos veya Nil Deltası'ndaki canlı fayans endüstrisinin Mısır ve Yunan geleneğini (ve heykelciklerde kısmen Kıbrıs etkisiyle) harmanladığı üretimleri, Ege ve Akdeniz dünyasının önemli kutsal

[1] Antik kaynaklar: Herodotos I.175; Strabon, XIII, 611. Patoon, W.R, - Myres, J. L. 1886. "Karian Sites and Inscriptions", Journal of Hellenic Studies 16 : 216; Bean, G. E.- Cook, J. M.1955. "The Halicarnassus Peninsula", The Annual of the British School at Athens 50: 124, dipnot 162, 149; Radt, W. 1970. Siedlungen und Bauten auf der Halbinsel von Halikarnassos: unter besonderer Berücksichtiung der archaischen Epoche. IstMitt Beiheft 3. Tübingen: 14, 53, dipnot 73; Diler, A. 2003. "Damlıboğaz/ Hydai ve Leleg Yarımadası Araştırmaları 2001", Araştırma Sonuçları Toplantısı 20.2:15; Diler, A. 2004. "Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri, Mylasa/Damlıboğaz ve Çevresi Yüzey Araştırması-2002", Araştırma Sonuçları Toplantısı 21.2: 145. 2007 yılından itibaren devam eden kazılar için: Özer, B. 2009. "Kutsal Alan Sektörü Çalışmaları", bkz: Diler, A.-Özer, B.- Çakmaklı, Ö. D.- Türkoğlu, S., "Pedasa, 2007", Kazı Sonuçları Toplantısı 30.3: 273-274; Diler, A. 2011. "Pedasa-2008/2009", Kazı Sonuçları Toplantısı 32.4: 328-330; Bulut, H. 2012. "Kutsal Alan: Tapınak Terası", bkz: Diler, A.- Özer, B.- Bulut, H.- Gümüş, Ş., "Pedasa 2010", Kazı Sonuçları Toplantısı 33.4: 171-172; Bulut 2014: 531-533; Özer 2015: 344-347; Bulut 2016: 560-562; Özer 2016: 562-565.

[2] Özer, B. 2012. "Kutsal Alan: Antik Yol Açma 1 Sondajı", bkz: Diler, A.- Özer, B.- Bulut, H.- Gümüş, Ş., "Pedasa 2010", Kazı Sonuçları Toplantısı 33.4:172-175, Resim 7-8.

[3] MÖ 550 öncesine ait Arkaik teras duvarı ve MÖ 4. yüzyıl ikinci yarısında inşa edilen teras duvarı kazıları için Özer 2016: 562-565; teras sondajı tabakalanması için Özer 2017.

[4] Bulut, H. 2013. "Pedasa'da Bulunan Bir Kemik Heykelcik", Arkeoloji ve Sanat 142 (Ocak-Nisan): 125-132; Bulut 2014: 532, dipnot: 3-8, Resim 3a-d; Bulut, H. 2015. "To be a Foreigner in a Sanctuary: Imported Artefacts from the Sanctuary of Athena in Pedasa on the Halicarnassian Peninsula", Contacts, Migrations and Climate Change" Prague 19-23 of May 2015, Book of Abstract: 62; Bulut 2016: 560-562, dipnot 2- 6, Resim 2a-d; Özer, B. 2017. "Pedasa Athena Kutsal Alanı Arkaik Dönem Kıbrıs Mortarları ve Bölgeler Arası Ticari İlişkilerdeki Rolü", ADALYA 20: 41-67; Özer, B. 2017. "Kıyı Karia Arkaik Seramiği: Karia Kaseleri ve Denizaşırı Dağılımları", Arkeoloji ve Sanat 156 (Eylül-Aralık) 61-76; Özer 2017; Bulut, H. 2018. "Dolphin Ressamı: Horozlu Alabastronlarına Doğu Ege'den Yeni Ekler", Arkeoloji ve Sanat 157 (Ocak-Mayıs baskıda).

[5] Foster 1979: 9; Webb 1978: 1; Webb 2016: 1.

[6] Fayansın bileşenleri için bakınız başlıca Kaczmarczyk-Hedges 1983; Vandiver 2008: 37-46; Webb 2016: 5-6.

[7] Bouquillon, A.- Kaczmarczyk, A.- Vandiver, P. B. 2008. "Faience Production in the Near East and The Indus Valley", Production Technology of Faience and Related Early Vitreous Materials (Eds. M.S.Tite / A. J. Shortland). Oxford: 93-94; Kaczmarczyk – Vandiver 2008: 57-60.

[8] Friedman 1998b: 15; Kaczmarczyk – Vandiver 2008: 57; Webb 2016: 2.

[9] Angenot, V. 2015. "Semiotics and Hermeneutics", A Companion to Ancient Egyptian Art (Ed. M. K. Hartwig). Chichester: 114; Robins, G. 2015. "Gender and Sexuality", A Companion to Ancient Egyptian Art (Ed. M. K. Hartwig). Chichester:133; Friedman 1998b: 15.

[10] Maniatis, Y. – Panagiotaki, M, - Kaczmarczyk, A. 2008. "Faience Production in the Eastern Mediterranean", Production Technology of Faience and Related Early Vitreous Materials (Eds. M.S.Tite / A. J. Shortland). Oxford:111-112; Webb 2016: 3.

[11] Hölbl 2007: 450; Webb 2016: 3.

alanları ve mezar kontekstlerinde görülür[12]. Arkaik Yunan fayansları, beyaz, yeşilimsi-sarımsı beyaz hamuru, yeşil, mavi veya renksiz sırlarıyla, detaylardaki siyah, kahverengi veya sarı ek renkleriyle Mısır Saite Dönemi (MÖ 664-525) fayanslarının özelliklerini yansıtır.

BULUNTULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Athena Kutsal Alanı'nda ortaya çıkarılan fayans sunular, MÖ 7. yüzyılın ortalarından, MÖ 6. yüzyıl içlerine kadar güçlü Mısır etkisi altında üretilen "Doğu Yunan üretimleri" arasında yer alır. Çömelen figürlü çiftli vazolar, pyksis, aryballos ve Yeni Yıl şişelerine ait parçalarla birlikte nazarlık ve boncuklar, Ege ve Akdeniz dünyasındaki diğer kutsal alan ve mezar kontekslerinde belgelenen tipik gruplardan bir seçki sunar. Pedasa sunuları, geniş dağılım alanına sahip yaygın örnekler yanında, şimdilik Timpone della Motta'dan yayınlanan bir örnek dışında, sınırlı bir coğrafyada Ephesos ve Miletos'tan bilinen makara tutamaklı sığ kaseler gibi istisnalar da içerir.

"LEOPAR BENEKLİ GRUP": ÖNÜNDE SAKLAMA KABI TUTAN ÇÖMELEN FİGÜRLÜ VAZOLAR

Athena Kutsal Alanı kazılarından gelen fayans adak sunuları arasında sayısal çoğunluğu, önünde saklama kabı tutan çömelen figürlü, çiftli vazolar oluşturur. Sırtındaki hayvan derisindeki kahverengi beneklerden dolayı "Leopar Benekli Grup"[13] olarak adlandırılan vazolar, Geç Protokorinth ve Erken Korinth dönemi buluntularıyla tarihlenen kontekstlere göre MÖ 7. yüzyılın ortası ile MÖ 6. yüzyılın başları arasına tarihlenir[14]. Grup, figürlerin tür ve betimleri açısından dört ayrı komposizyona sahiptir[15]. Kutsal alandan gelen parçalar "Hathor lüleli" insan figürlü ve maymun figürlü vazolara aittir.

Topukları yukarı kalkık halde ayak parmaklarına basarak çömelen insan figürlü vazolarda, figür bacakları arasına sıkıştırılmış saklama kabını kulplarından tutar. Ayrı şekillendirilen ve fayans hamurla birleştirilen figür ve saklama kabı apsidal formlu bir kaide üzerinde yükselir[16]. Sırtındaki benekli post dışında çıplak olan figür, her iki omuz üzerine düşen "Hathor lülesi" olarak tanımlanan uzun saça sahiptir. Tombul olan yüzde negroid bir ifade hakimdir. Başında Yeni Krallık dönemi rastık tüplerinde popüler olan oluklu palmiye tacı yükselir ki bu aynı zamanda vazonun boynu ve ağzını oluşturur. Figürün cinsiyeti kafa karıştırıcı olmakla birlikte, genelde Hathor lüleli olanları kadın olarak tanımlama eğilimi vardır. Ancak uzun saçlıların bir kısmı yüz ifadesi açısından, Pedasa örneklerinde olduğu gibi, hem kadın hem de erkek yüzüne yakındır. Kaplar biri palmiye tacında, diğeri saklama kabının üzerine aplik edilen kurbağada olmak üzere iki akıtacağa sahiptir. İki akıtacaklı oluşları ve boyutları değerlendirildiğinde parfüm veya kıymetli yağ kabı oldukları veya betimdeki Mısırlı etkilerden dolayı Nil suyu için kullanıldıkları görüşü hakimdir[17]. Vazolar yaygın olarak mavimsi yeşil sırlıdır. Figürlerin saçı, meme uçları, sarı zeminli hayvan derisindeki beneklerinde, kaide pervazında ve varsa takılarında koyu kahverengi/siyah renk kullanılmıştır.

Ege ve Akdeniz dünyasında özellikle Doğu Ege'de Rhodos ve çevresindeki kutsal alan ve mezarlarda popüler olan grubun üretim merkezi üzerine farklı görüşler mevcuttur. Böhlau, vazoların Fenike etkileri altındaki Yunan üretimleri olduğunu ileri sürerken, kökeni Memphis yakınlarında Fenikeliler'in yerleşik olduğu Turion stratopedon'da arar[18]. Jacopi, Kamiros nekropolünden gelen fayansların Mısır-Fenike üretimleri olduğunu ileri sürer[19]. Von Bissing üretim merkezi olarak ilk sırada Rhodos'u işaret ederken, Etruria'ya giden malların antreposu olan Kartaca'nın aynı zamanda üretim merkezi olabileceğine dikkat çeker[20]. Rathje, batı kolonilerindeki dağılım oranlarına bakarak Fenike'nin batı kolonisi Kartaca'da veya Rhodos'ta yerleşik Fenikeli ustalar tarafından üretilmiş olduğunu güçlü bir şekilde savunur[21]. Webb ise, Rhodos ve Doğu Ege'de yoğunlaşan buluntulardan, Rhodos veya Nil Deltası'nda Naukratis, Memphis veya Tukh el-Quramus'ta tek bir atölye veya ilişkili atölyeler tarafından üretilmiş olabileceklerini ileri sürer[22].

---

[12] Petrie 1886: 5, 35-38; Webb 1978: 5-6; Boardman 1988: 126-129; Hölbl 2007: 450-460; Kaczmarczyk/Hedges 1983: 270-274; Webb 2016:10.

[13] Webb 1978: 11; Webb 2016: 26.

[14] Webb 2016: 11, 26, 31.

[15] Kısa saçlı veya uzun Hathor lüleli figürlü; sakallı, kısa saçlı ve favorili erkek figürlü; maymun figürlü; sırtında askıda veya sepette bebek, kucağında keçi veya ceylan taşıyan çömelen kadın figürlü olmak üzere yapılan gruplama için Rathje 1976: 96-97; Webb 1978: 11-13; Webb 2016: 26-41.

[16] Figürün uzuvları ve önünde tuttuğu kap birbirinden ayrı şekillendirilip kurutulduktan sonra fayans hamuruyla bir araya getiriliyordu. Birleştirme sırasında, standart üretimlerin bazılarında figürün kulakları unutulabiliyordu (Webb 1978: 12-13, Fig. 7a-e; Webb 2016: 28, 32, Fig. 3; Samos Heraion buluntuları arasındaki kulaksız örnekler için Webb 2016: 32-34, no. 26-45, Pl. 3.5-8; Pl. 4.1-3).

[17] Hölbl 1993: 230-231; Hölbl 2008: 210-211.

[18] Böhlau, J. 1900. "Glasiertes Thongefäβ aus Samos", Jahreshefte des Österrechischen Archäologischen Institus in Wien 3: 210-213.

[19] Jacopi 1931: 19, 58-59, no. 21 (12135-12137), Fig. 33. (Macri Langoni, Mezar V); 370, no. 1 (12577), 372, Fig. 418-419 (Khecraci, Mezar CCXIV, amphora çocuk mezarı).

[20] von Bissing 1933: 102.

[21] Rathje 1976: 98-99.

[22] Webb 1978: 11; Webb 2016: 10, 26, 30; Webb 2017: 78-79.

Yüzde ırksal özellikler gösteren, başında yüksek başlık taşıyan, kısa saçlı veya Hathor lüleli örneklerin, çağdaşı Yunan plastik vazolarıda[23] olmayışı, araştırmacıları haklı olarak kompozisyon kökenini Mısır'da aramaya yöneltir[24]. Maymun veya Hapi'nin temsil edildiği çömelen veya elinde kap tutan rastık tüpleri Mısır'da 18. Hanedanlık Dönemi'nin başından itibaren görülür[25]. Kahire Müzesi'nde oval bir kaide üzerinde, sırtında çocuk taşıyan ve önünde kurbağa akıtacaklı kap tutan çömelen kadın formlu bir vazo, Leopar Benekli gruptakilerle çok benzerdir[26].

Webb, vazonun bir yönüyle Mısır sanatında zenginliği ifade eden palmiye veya lotus tacı giyer halde betimlenen Nil'in taşmasını karakterize eden Hapi'yi[27] temsil ettiğini ve kapların mistik değere sahip Nil suyuyla dolu olduğunu önerir[28]. Figürün önündeki saklama kabının tepesindeki ağzı açık kurbağa da su ve bereket arasındaki bağlantıyı gösterir[29]. Mısırlılar için kurbağa Nil'in yıllık taşmasıyla ilişkili bereketin sembolüdür. Kurbağa aynı zamanda, bereket tanrıçası ve doğuma yardımcı tanrıçalardan biri olan Heket'i (Heqat/Hekat) temsil eder[30]. Tanrıçanın betimi, Abydos, Elephantine, Hierakonpolis ve Gaza yakınlarındaki Tell es-Saka'dan gelen adak sunularında[31] ve Yeni Krallık dönemi kase ve boncuklarında bereket ve yeniden doğumla ilişkilidir[32]. Yunan sanatında pek popüler olmasa da kurbağa figürü, kadının yaşam alanındaki süs eşyaları ve kadın tanrıçaların kült alanlarındaki objeler arasında kendine yer bulur[33]. Leopar Benekli Grup'taki figürlerin sırtındaki kahverengi benekli hayvan derisi ise yine Mısır'da kadınların cazibelerini, doğum ve günlük yaşamlarını koruyan Bes betimlerinde yaygındır[34]. Bu vazoların büyük bir kısmı tanrıçaların kutsal alanlarına adanmıştır. Kition'da Astarte, Rhodos'ta Athena Lindia, Kameirias ve Athena Ialysia, Pedasa'da Athena Pedasis, Ephesos'ta Artemis[35], Miletos'ta Aphrodite Oikos[36], Perakhora[37] ve Samos'ta Hera'ya adanmaları vazoların sembolik işlevi ile tanrıçaların doğası arasında bir bağlantıyı işaret eder[38]. Bereket, yeniden doğum ve doğurganlıkla yakın ilişkili Hathor, Bes, Hapi ve Heket'in sembollerinin bir arada kullanıldığı bu kaplar,

[23] MÖ 7. yüzyıl ikinci yarısı ile MÖ 6. yüzyılın başları arasında koku ve yağ kabı işlevinde Korinth ve MÖ. 6. yüzyılla birlikte Rhodos atölyeleri tarafından üretilen insan ve hayvan formlu plastik vazolar için bakınız Payne 1931: 170-180; Amyx 1988: 512-533; Böhm 2014.

[24] von Bissing 1933: 101-102; Webb 1978: 6; Rathje 1976: 97-98; Webb 2016: 26.

[25] Petrie, W.M. F. 1974. Objects of Daily Use Illustrated by the Egyptian Collection in the University College, London. Warminster: 26-27, Pl. XXII, Fig. 4-6. Fakat bu figürlerin palmiye başlıkları yoktur ve önlerinde tuttukları kaplar silindirik formludur.

[26] Bénédite 1911: 59, Pl. XXIV. no. 3968; Lagarce-Leclant 1976: 226-228, Pl.XXXIX, no. 1-3.

[27] Webb 2017: 75-76. Nil'in yıllık taşması, özellikle Elephantine ve Gebel Silsileh'te tapınım gören ve Nil'i temsil eden tanrı Hapi'nin gelişi olarak yorumlanır. Bakınız Lurker 1994: 57; Lexicon der Ägyptologie IV.1982: 485-489, s.v. Nilgott (D. Kurth).

[28] Webb 2016: 26.

[29] Jacopi 1931: 19; Webb 1978: 24.

[30] Heket, kurbağa veya kurbağa başlı tanrıça şeklinde betimlenir: Petrie 1914: 12; Jorgensen, M. 1998. Cataloque. Egypt II (1550-1080 BC). Ny Carlsberg Glyptotek. Copenhagen: 342, no. 145 (Ny Carlsberg Glyptotek no. 1759, 1766); Andrews 1994: 32, 63, Fig. 28, h; Lexicon der Ägyptologie II. 1977: 1123-1124, s.v. Heqet (L. Kákosy); Faltings 2014/2015: 121-124; Töpfer, S. 2014. "The physical activity of parturition in ancient Egypt: textual and epigraphical sources", Dynamis 34.2: 319-320 (MÖ 1600 civarına ait Westcar Papyrus'u üzerinde İsis, Nephthys, Meskhenet, Heket ve Khnum kralın doğumuna yardım eder).

[31] Kremler, J. 2016. "The persistence of style: Frog votive figures from Elephantine", Mitteilungen des deutschen Archäologischen Instituts Abteilung Kairo 72: 127-134, Fig. 1-10; Faltings 2014/2015: 124-137; Abb.4-44 (güncel literatürle birlikte, 128-130, Abb.14-15, 20-21 ve 23'de kurbağa formunda taş krem/rastık kabı); Petrie, W.M. F.1903. Abydos II. London: 27-28, Pl. X-XI, no. 214, 227, 240, 245 (Abydos) Dreyer, G.1986. Elephantine VIII. Der Tempel der Satet. Die Funde I. Mainz am Rhein: 75, no. 7.4, 115-116, Pl. 32, no. 170-172, Pl. 35, no. 189 (Elephantine); Pl. 62, no. i (Abydos. Münich Ä 4237), Pl. 61, no. c (Abydos, Brooklyn 57.164.4).

[32] Friedman 1998a: 116, 208, no. 70-71 (MÖ 1380-1330); Petrie 1914: 12, Pl.II, no. 18a-o. Kassel Müzesi'nin Mısır koleksiyonunda ağız kenarında ağzı açık iki kurbağa apliği bulunan fayans kase parçası, Yeni Krallık dönemi (MÖ 1550-1075) "Nunkasesi" olarak bilinen kaselerin geç dönem örneklerindendir (Felgenhauer 1996: 68, 88-90, no. 19).

[33] Kyrene'deki Demeter ve Persephone Kutsal Alanı: Warden 1990: 8-9, Pl. 5, no. 16, 17. Argos Heraion: Waldstein, C. 1905. The Argive Heraeum. Terracotta Figurine, Terracotta Reliefs Vases and Vase Fragments, Bronzes, Engraved Stones, Gems, and Ivories, Coins, Egyptian or Graeco-Egyptian Objects. Boston & New York: 203-204, Pl. 76, no.31; Hölbl 1986: Taf. 64, no. 9. Samos Heraionu'ndan gelen MÖ 600'e tarihlenen bronz aslan başı şeklindeki su oluğunun üzerinde (Walter 1990: 32-33, Abb. 16) ve bereket sembolü kernosun eklentileri arasında da karşımıza çıkar (Walter 1990: 94-96, Abb. 106). Berlin'de bulunan ve Geç Protokorinth döneme tarihlenen pişmiş toprak plastik vazo ise nadir bir örnektir (Böhm 2014: 59-60, 222-223, Abb. 119-122, no. K1. Ayrıca bakınız Amyx 1988: 520-521; Payne 1931: 171-172). Kurbağa Doğu Ege kökenli fayans pyksisin kapağında tutamak olarak kullanılmıştır (Friedman 1998a: 116, 214, no. 86 (MÖ 6. yüzyıl)). Plutarkhos, Korinth tyranı Kypselos'un Korinthliler'in Delphi'deki hazine binasına, kaidesinde su yılanları ve kurbağalar olan bronz palmiye ağacı sunduğunu iletir (De Pythiae Oraculis 12).

[34] Webb 1978: 144, no. C1, Pl. II; de Salvia 1991: 238; Friedman 1998a:103; Webb 2016: 27. Aslan benzeri kulakları, dışarı çıkık dili ve kalın dudakları, kısa burnu ve kırışık kaşlarıyla korkutucu bir yüze sahip olan Bes betimi özellikle yatak, ayna ve kem gözün defedilmesini sağlayan ve güzelliği koruyan kozmetik ve merhemlerin konduğu parfüm ve rastık kaplarında kullanılmıştır (Lurker 1994: 33). Antik dönemde Mısır'da, içsel dönüşüm gerçekleştirmek isteyen kişilerin geçişi temsil eden hayvan postu giymesi zorunluydu; çocukların doğumu sırasında Bes'in sırtına aslan, daha sonra göğsüne panter postu alması yeniden doğum inancıyla ilişkiliydi (Lurker 1994: 26-27).

[35] Hölbl 1993: 230; Hölbl 2008: 210-211. Hölbl, panter postunun Mısır'da bereket, yeniden canlanma ve doğuşu temsil etmesinden dolayı rahiplerin seramoni kıyafeti olduğunu belirtir.

[36] Hölbl 1999: 366-379, Abb. 33-36; Hölbl 2014:194, dipnot 165.

[37] James 1962: 512, Pl. 193, no. D769, 777.

[38] Lagarce-Leclant 1976: 244.

belki de kült rituel kapları olarak üretilmişti. İçindeki sıvı, ister yağ veya parfüm isterse Nil suyu olsun, belli bir dini törende, belki de kadınların doğurganlıklarıyla ilişkili ritüellerde kullanılmış olabilecekleri düşünülebilir.

Athena Kutsal Alanı'ndan gelen buluntular arasında Kat. 1-6'da (Fig. 1) gösterilen parçalar Hathor lüleli grup içinde yer alır. Kat. no. 1'de bulunan örneğin saklama kabı korunmasa da, detayları kahverengi ve sarıyla vurgulanan kurbağa formundaki akıtacağı ele geçmiştir. Kat. 3-6'daki parçaların korunma durumlarından dolayı, kısa saçlı çömelen grup[39] ya da sakallı erkek figürlü grupta[40] yer alıyor olabilecekleri de akılda tutulmalıdır. Kat. 3 dışındakilerin, işleniş kalitesi onların, Webb'in "Standart Grup" vazoları arasında yer almaları gerektiğine işaret eder. Benzer örneklerle karşılaştırma sonucu Pedasa buluntularının MÖ 7. yüzyılın ikinci yarısı ile erken 6. yüzyıl arasına tarihlendirilmesi yerinde olur[41].

Pedasa buluntuları arasında, yüzey sırı tamamen aşınmış, diagonal kazıma çizgilerle yapılan tüy detaylandırmasına sahip bacak parçası, MÖ 7. sonları- 6. yüzyıl başları arasındaki maymun figürlü çiftli vazolardan birine aittir (Kat. No. 7, Fig. 1)[42]. Bu grupta, insan figürünün yerini yine başında palmiye başlığı olmak koşuluyla maymun alır[43]. Formun şekillendirilmesi insan figürlü grupla aynı atölyede üretildiklerine işaret eder[44]. İnsan figürlü örneklerde, figür çömelir pozisyondayken, maymun oturur pozisyondadır ve kap bacakları arasında sıkıştırılmıştır. Uzun gövdeli ve sivri yüzlü olan hayvan bir eliyle saklama kabını kulbundan tutarken diğer eliyle olasılıkla bir yemişi ağzına götürmekle meşguldür[45]. Maymun figürlü bu kapların kökeni önceki grupta olduğu gibi Mısır'a dayanır. Mısır'da en erken Eski Krallık dönemindeki (MÖ 3. Bin) alabaster vazolardan itibaren görülen maymun figürü, çeşitli formlardaki kaplar üzerinde Geç Period'a (MÖ 664-525) kadar kullanılmıştır[46].

MISIR STİLİNDE KAZIMA BEZEMELİ PYKSİS

MÖ 7. yüzyılın ikinci yarısında Doğu Ege'de, Mısır sanatının etkisi altındaki fayans endüstrisinin öne çıkan buluntu gruplarından bir diğerini, kazıma bezemeli alçak kabartma figürlü alabastron ve pyksisler oluşturur[47]. Krem, merhem veya parfüm kabı olarak kullanılan bu minyatür vazoların tamamının, az sayıdaki ilişkili atölye veya bir atölye içindeki farklı ustalar tarafından üretilmiş olduğu görüşü hakimdir[48]. Arka fonda bitkiler olduğu halde betimlenen figürler, benzer kompozisyon özelliklerine sahip Geç Period Mısır fayans kapları arasında görülür[49]. Özellikle MÖ 10. ve 9. yüzyılda «Tuna Seramiği» olarak adlandırılan, Nil papyrus bataklıklarındaki hayvan ve insan figürlerinden oluşan alçak kabartma bezemeye sahip vazolar ilk sırayı alır[50]. Form, yine en yakın prototiplerini Mısır taş kapları arasında bulur[51].

Kazıma figürlü Doğu Yunan fayans kapları arasında, en kaliteli olanları pyksislerdir[52]. Pyksislerin MÖ 650/640 civarında başlayan üretimleri yüzyılın sonuna kadar

[39] Webb 1978: 13-14, no.1-4, Pl. I. no. 1; Lagarce-Leclant 1976: 233, Pl. XXX. no. 1-3.

[40] Blinkenberg 1931: 364, Pl. 58, no. 1333; Gültekin 1968:101-102, 110, Fig.1-3; Webb 1978: 19, Pl. II. no. 89.

[41] Çalışmada değerlendirilen parçaların karşılaştırma örnekleri katalogta verildiği için metin içerisinde tekrarlanmamıştır.

[42] Karşılaştırma örnekleri için bakınız Kat. No. 7.

[43] Rathje 1976:100-106, no. 2, 14-15, 19, 33, 40-42, 50-51; Webb 1978: 12, 20-21, Pl. II. No. 97-113; Webb 2016: 28, 36, no. 57, Pl. 4. 7-8; Webb 2017: 73, Fig. 9.3.

[44] Webb 2016: 28.

[45] Mısır'da küçük el sanatları, plastik vazolar ve amuletlerde popüler bir pozdur. Webb 2016: 28,146; Petrie 1914: 43, no. 205b, d, Pl. XXXVII. Keimer'e göre bunlar Thot'un kutsal hayvanı olan maymunu temsil eder ve beslenmenin yanısıra ilaç yapımında da kullanılan palmiyelerin (Hyphaene thebaica) meyveleri Yeni Yıl'ı, yenilenmeyi ve sonsuzluğu ifade eder (Keimer 1938: 44-45). Bu nedenle, Yeni Yıl Şişeleri'nin boynunda her iki yanda maymun figürlü aplikler bulunur (Friedman 1998a: 138, 229-230, no. 126).

[46] Friedman 1998a: 117, 214, no. 88, dip not 129-130; Bénédite 1911: 56-58, Pl. XXIV. no. 18.576; no. 3970 ve 18577; no. 18581. Luxor'da ele geçen, palmiyelerin meyveleriyle beraber benzer pozda şekillendirilen fayans (Keimer 1938: 42-43, Taf. 18a) ve kireçtaşı maymun heykelcikleri (Keimer 1938: 42-43, Taf. 19a-b, ki bu örnekteki poz grubumuzdaki kaplarla çok yakındır) ve Der el-Medine'den gelen 19.-20. Hanedan Dönemi'ne ait boyalı ostrakalar üzerindeki betimler maymunun erken dönemden itibaren Mısır sanatındaki yerinin kanıtlarından birkaçını sunar (Keimer 1938: 42-43, Taf. 18b-e).

[47] Webb 1978: 36; Webb 2016: 17; Webb 2017: 77-78. Aslında kazıma çizgiyle yapılan bezeme üzerinde yaratılan kabartma etkisinden dolayı stil, bu isimle adlandırılmıştır.

[48] Webb 1978: 36; Webb 2016: 17.

[49] von Bissing 1941: 56-66; Webb 1978: 37; Webb 2016: 18.

[50] Bitkiler arasında av ve hayvan sürüsü gütme sahnelerinin tasvir edildiği chalis ve şişelerden oluşan alçak kabartma bu kaplar, Üçüncü Ara Dönem'de (MÖ 1069-664) Aşağı Mısır Vadisi'ndeki Hermopolis Magna'da (Tuna-el Gebel) üretilmişlerdir. (von Bissing, Fr. W. F. 1941. "Die zeitliche Bestimmung der mit Reliefs geschmückten ägyptischen Kelchgefäße", Nachrichten von der Akademie der Wissenschaften in Göttingen. Philologische-Historische Klasse 7. Göttingen: 119-154, Taf. I-IV; Tait, G.A.D. 1963. "The Egyptian Relief Challice", Journal of Egyptian Archaeology 49: 93-139; Fazzini 1972: 66-67, Fig. 37-38; Webb 1978: 37 ve ilgili güncel literatür için Webb 2016: 18, dip not 117 ve 118).

[51] Formla benzer özelliklere sahip Mısır taş ve kalsit merhem kapları için bakınız von Bissing 1941: 56-57; Webb 1978: 37; Webb 2016: 18. Ayrıca, Üçüncü Ara Dönem'e ait Giza'dan gelen, Brooklyn Müzesi'ndeki çömelen fayans erkek heykelciğinin, sunu pozisyonunda, avuçlarında tuttuğu küresel kapların form benzerliği dikkat çekicidir (Fazzini 1972: 68, Fig. 39).

[52] Pyksisler dışında, hayvan figürlü ve bitkisel bezemeli frizlere sahip alabastronlar (Webb 1978: 36, 45-51) ve aynı bezeme şemasından beslenen, fakat ikili figürlerle şematik bezeli ovoid aryballoslar veya minyatür sürahilerden oluşan popüler iki grup daha vardır (Webb 1978: 61-71; Webb 2016: 21-24).

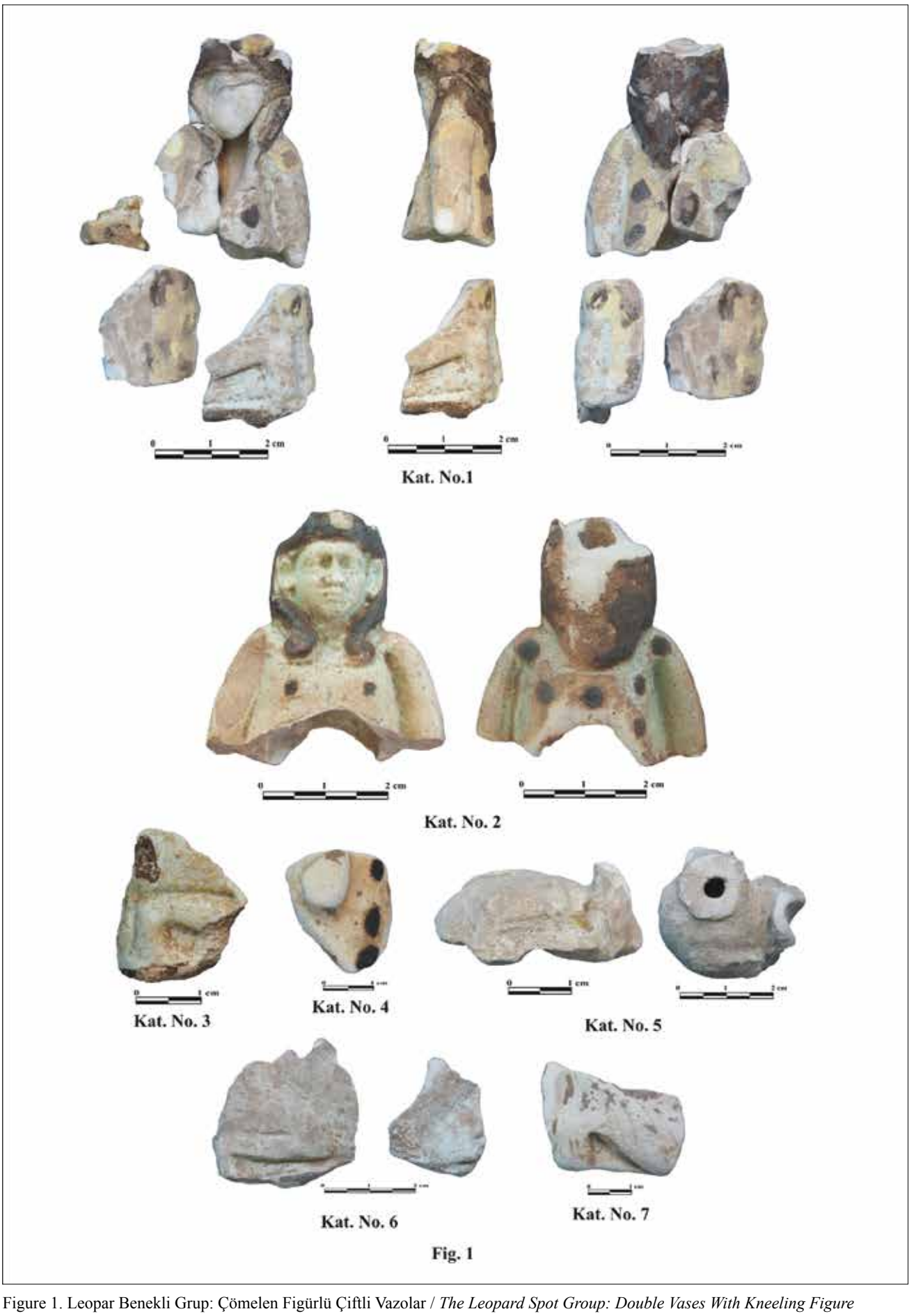

Figure 1. Leopar Benekli Grup: Çömelen Figürlü Çiftli Vazolar / *The Leopard Spot Group: Double Vases With Kneeling Figure*

devam eder[53]. Geniş bir dağılıma sahip olan kazıma bezemeli pyksisler, Pedasa, Miletos, Ephesos, Eski İzmir, Samos, Kamiros, Lindos, Ialysos, Perakhora, Sparta, Thera, Siphnos, Girit, Cerveteri ve Gela'da mezar ve kutsal alan hediyeleri arasında karşımıza çıkar[54]. Pyksislerin ortak özelliği, gövde üzerinde arka planda bitkiler olduğu halde hayvanlardan oluşan bezemeye sahip olmalarıdır. Düz ağız kenarlı, küresel gövdeli, küçük halka kaideli olan bu kapların iki frizden oluşan ana bezeme kuşağında, boyun ve dip kısmındaki ikincil bezemede Mısır etkisi kendisini gösterir. Ana tema otçul hayvanlar (sığır, keçi, antilop, ceylan, at, ördek) ve aslanlardan oluşur. Aslanlar, otçul hayvanları bazen ardışık takip ederken, bazen saldırır veya tehdit eder pozdadır. Hayvan dizilerine, bazı örneklerde çoban veya avcı olarak insan figürleri eşlik eder. Bir kısım pyksis üzerinde, sahneyle ilgili gibi durmayan dört nala ilerleyen at veya kanatlı fantastik hayvanlar görülür. Arka fondaki fauna, papyrus çiçekleri, zambak, palmet başlıklı bitkiler, lotus çiçeği, papatya (rozet), mızrak şeklindeki bir çeşit ağaç ve geniş yapraklı çalılardan oluşur[55]. Kompozisyon, detaylara eklenen kahverengi, sarı ve mavi-yeşil ek renklerle canlandırılır. Formun aplike rozet veya figür tutamaklı kapağında ise lotus bezemesi bulunur.

Pedasa'dan gelen MÖ 7. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen, sarımsı açık yeşil sırlı gövde parçası bezeme özelliklerinden dolayı Webb'in Grup 2 pyksisleri arasında yer alır (Kat. No. 8, Fig. 2)[56]. Parça, boyundan omuza geçişte iki yatay yivlerle birbirinden ayrılan iki bezeme frizine sahiptir. Üst frizde arka planda, mızrak şeklindeki ağaçların önünde sağa koşar durumdaki etçil hayvan, dik kulağı ve burun profiliyle vazoların pek çoğunda görülen aslandan çok köpeğe benzer[57]. Alt frizde korunan mızrak yaprağı şeklindeki ağaçlar, üst frizdekine göre biraz daha sık yerleştirilmiştir.

"YENİ YIL ŞİŞESİ"

Antik Mısır'da yeni yılın başlangıcı, Temmuz'un ortalarında gerçekleşen Nil'in yıllık taşmasıyla eş zamanlıdır[58]. Yıllar arasındaki geçişin toprakların kozmik dengesini tehdit eden tehlikelerle dolu olduğuna inanılır ve uyumlu bir geçiş için çok sayıda rituel düzenlenirdi[59]. "Yeni Yıl Şişesi" olarak adlandırılan, mantar ağızlı, papirus veya lotus formunda kısa boyunlu, kulplarında genellikle tanrı Thot'u temsil eden maymun figürlü aplikler bulunan ve birbirine düz bir şeritle bağlanan iki dışbükey yüzden oluşan matara şeklindeki özel şişeler kutlamalarda kullanılıyordu[60]. Mısır'da Yeni Krallık Dönemi'nden itibaren bilinen şişeler, Demir Çağı'nda da kullanılmaya devam eder[61]. Yüzeyi genellikle açık yeşil sırlı, siyah/kahverengi, parlak sarı veya sarımsı yeşil ikincil renklerle canlandırılan ve her iki yüzünde hayvan ve Nil bitkilerinden oluşan kabartma bezemeye sahip olan Doğu Yunan üretimi şişelerin kaliteli erken örneklerinin bezeme düzenlemesi, MÖ geç 7. yüzyıl kontekstlerinden gelen Doğu Yunan alabastron ve pyksislerini hatırlatır[62]. Kazıma bezemeli standart tipteki şişeler ise Saite Dönemi'nin (MÖ 664-525) tipik açık

[53] Webb 2016: 20.

[54] Miletos Zeytintepe Aphrodite Kutsal Alanı: Hölbl 1999: 364-365, Abb. 28a-b, 29; Hölbl 2014: 193-194, 198, 209, Abb. 22 (7959)-23 (8581); von Graeve, V. 2013. "Das Aphrodite-Heiligtum von Milet und seine Weihegaben", Heiligtümer: Gestalt und Ritual, Kontinuität und Veränderung. Forchungscluster 4: Sanktuar und Ritual. Heilige Plätze im archäologischen Befund (Eds. I. Gerlach / D. Raue). Rahden/Westf. Leidorf: 17, Abb.20. Eski İzmir Athena Tapınağı: Akurgal 1993: 127, Lev. 136c (ilk sıra soldan birinci. MÖ 600-550). Ephesos Artemis Tapınağı: Hogarth 1908: 208, Pl. XLIV. no.7; Hölbl 2008: 211, 218, Abb. 183a-b (kapak). Samos Heraion: Webb 1978: 40, no.157; 45, no. 185-186; Webb 2016: 20-21, no. 1-3, Fig. 2a-c, Pl. 1. No.1-7; 25, no.17-18, Pl. 2, no.2-3; Kamiros: Jacopi 1932/1933: 108-190, no. 5, Fig. 121, Tav. XIII, no. VI8, 330-331, no.8; Webb 1978: 39-40, no. 151-153, Pl. VI, 155, 41-41, no. 158—159, Pl. VII. Lindos Athena Tapınağı: Blinkenberg 1931: 358, Pl. 57, no. 1307; Webb 1978: 44, no. 181, 45, no. 187. Ialysos: Webb 1978: 39, no. 148, 43, no. 174 (kapak), 44, no. 180, 45, no. 188; Jacopi 1932/1933: 316, 318, no. 37-38, Fig. 60 (kapak), 330, 332-33, no. 7, 10,14 Tav.XIII, VI7,9-10,14. Perakhora: James 1962: 477, 515, no. D899-906; Pl.193. Aegina Apollon Kutsal Alanı: Margreiter, I. 1988. Die Kleinfunde aus dem Apollon-Heiligtum. Alt-Ägina II.3. Mainz am Rhein: 66, Taf. 5, no. 84 (kapak), 88. Sparta Artemis Orthia Kutsal Alanı: Dawkins, R. M.1929. The Sanctuary of Artemis Orthia at Sparta. London: 385-386, Pl. CCVI, no. 14, CCVII, no. 1-3; Thera: Pfuhl 1903: 238, Abb. 81 (Grab 89, no. 109). Siphnos: Brock, J. K.1949. "Excavations in Siphnos", The Annual of the British School at Athens 44: 27, Pl. 10. no. 5. Girit (Arkades): Levi 1927-1929: 317, Fig. 414 (Tomba L), Tav. 2. Cerveteri: von Bissing 1941: 55 vd, Taf. V.1-2, 4-6, Taf. VI, 1. Gela: Orsi, P.1906. "Gela. Scavi del 1900-1905", Monumenti Antichi 17: 206-207, Fig. 163 (kapak).

[55] Bitki betimleri ve Mısır etkileri için von Bissing 1941: 56, 66-70; Webb 1978: 56-58, Fig. 20.

[56] Webb, ana bezeme kuşağıyla birlikte boyun ve gövde altındaki ikincil bantlardaki bezemelerine göre pyksisleri üç gruba ayırır. (Webb 1978: 36-45: Grup 1 pyksislerinde (no. 146-155), gövdedeki iki ana bezeme frizine ek olarak, boyunda Mısır etkili geniş yaka benzeri ikincil bezeme bantı ve kaidede rozet yer alır. Grup 2'de ise (no. 156-176; 178-180) boyundaki yaka kalkar ve yerine konsantrik kazıma yivler gelir. Birinci grupta olduğu gibi iki figürlü frize sahiptir, ancak ilk grubun aksine frizler eşit kalınlıktadır. Gövde altında ise rozetin yerini Mısır'daki beyaz lotus çiçeğinin sadeleştirilmiş bir versiyonu alır. Grup 3 (no. 181-188) vazolarında ise tek friz vardır, boyun ve gövde altındaki yardımcı bezeme elemanları her iki grubun sentezi gibidir).

[57] Webb 1978: 47, no. 191bis (Gulbenkian Müzesi'ndeki alabastron), 54.

[58] Lexicon der Ägyptologie IV.1982: 466-472, s.v. Neujahr (F. Duma).

[59] Friedman 1998a: 329.

[60] Hölbl 1979: 35.

[61] von Bissing 1941: 3-12; Webb 1978, 70-71, no. 256-257 (Kamiros), 258 (Eski İzmir), 259 (Ialysos), Pl. IX; Hölbl 1979: Vol. I, 34-41.

[62] Webb 2016: 53.

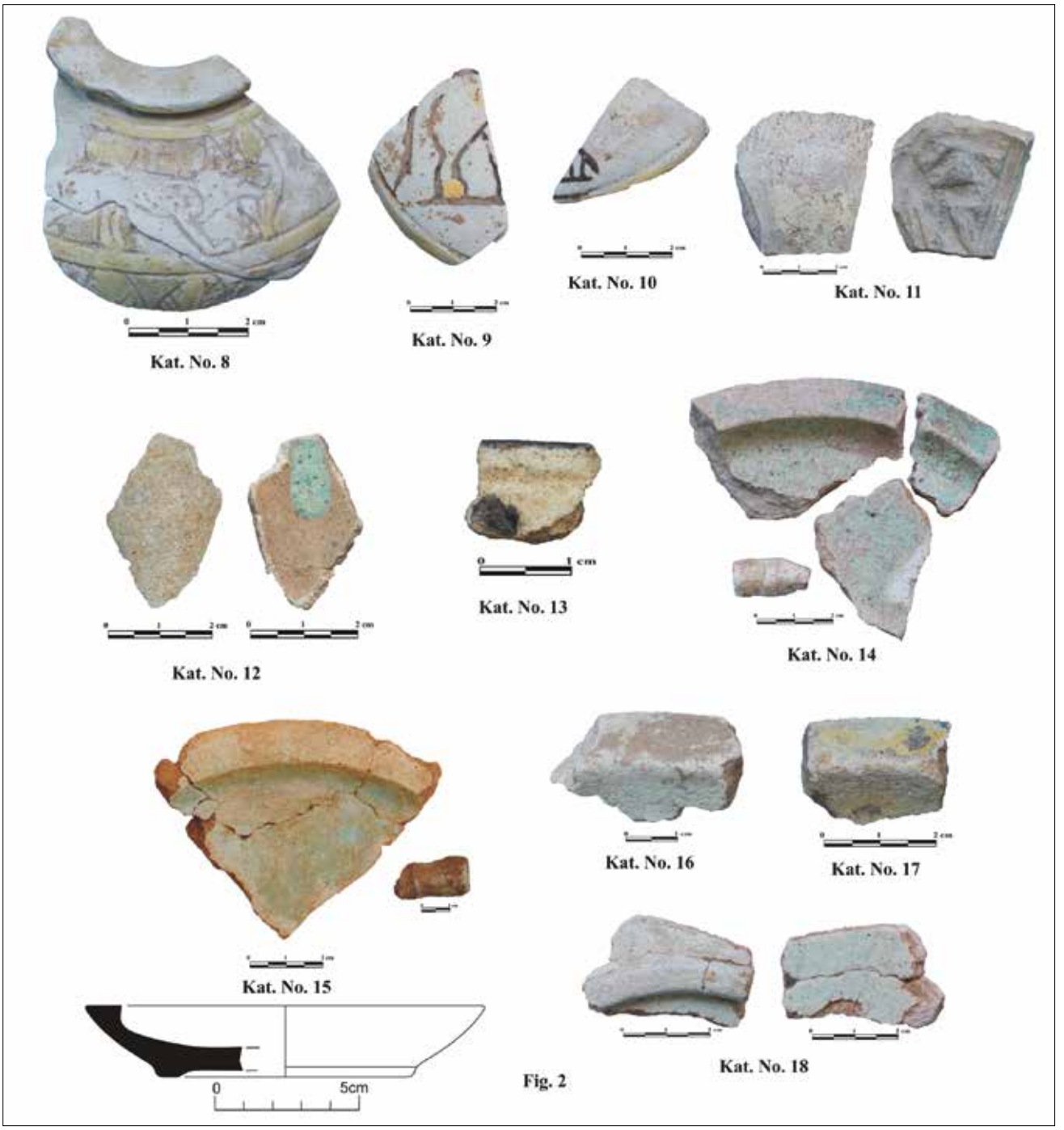

Figure 2. Pyksis, Yeni Yıl Şişeleri, Küresel Arybalos, Alabastron, Sığ Kase ve Makara Tutamaklı Sığ Kaseler / *Pyxis, New Year Flasks, Spherical Aryballos, Alabastron, Shallow Bowl and Shallow Bowls with Spool Lug*

yeşil sırlı üretimleridir. Teknik ve bezeme açısından çok güçlü olmayan bu grup, geç Saite Dönemi firavunlarının kartuşları sayesinde MÖ 6. yüzyılın başlarına tarihlenir[63]. Kazıma bezemeli şişelerin ilerleyen örneklerinde bezeme, kanatlı tanrıça betimi, kuş, kartal kanatlı skarabe, inek veya aslan gibi tek figüre kadar indirgenir[64].

Özel rituel kapları olan bu şişeler, Akdeniz'in doğusunda Kıbrıs, Asur; batısında İtalya, Kartaca ve İspanya'ya; Doğu Ege'de Lindos, Kamiros; Batı Anadolu'da Eski İzmir, Ephesos ve Miletos'a kadar geniş bir coğrafyada belgelenirler[65].

Athena Kutsal Alanı buluntuları arasında MÖ 6. yüzyıl ortalarına tarihlenen "Yeni Yıl" şişelerine ait iki küçük parça ele geçmiştir (Kat. No. 9-10, Fig. 2). Parçalar,

[63] Webb 1978: 70-71, 149; Webb 2016: 92-93. Kartuşlar için Hölbl 1979: vol. II, Taf. 5-6; 8-9; 10a-c; 11a; 12b,d;13.

[64] Webb 1978: 70-71, no. 256-257, Pl. IX; Friedman 1998a: 138, 229-230, no. 127; Hölbl 1999: 362-363, Abb. 25.

[65] von Bissing 1941: 3- 12; Akurgal 1993: 127, Lev. 136c (ilk sıra en sağdaki); Webb 2016: 93.

standart tipteki Doğu Yunan üretimlerinde görülen kazıma bezemelilerin, tek figürlü geç örnekleri arasında yer alır. Her iki parçanın bezemesindeki kazıma çizgiler koyu kahverengi-siyah firnisle doldurulmuş olup yüzeyde sarı boyanın izleri görülür. Parçalar, Pedasa kazıma bezemeli pyksis parçasıyla benzer hamur ve yüzey özellikleri sergiler. Kat. No. 9'da, şişenin ön yüzünde yatay ince bant üzerinde yerleştirilen sağa doğru ilerleyen bir otçulun (olasılıkla Hathor'un ineği veya boğa) arka bacağı ve kuyruğu ve iki yüzü birleştiren yan kuşağın sınırını belirleyen kazıma çizgiden bir bölüm korunmuştur. British Museum'da bulunan 26. Hanedan Dönemi'ne (MÖ 664-525) ait, her iki yüzünde arka fonda papyrusların eşlik ettiği, sağa doğru ilerleyen Hathor'un ineği bulunan şişe, Pedasa parçası için en yakın karşılaştırma örneğini oluşturur[66]. Kat. No. 10'da ise benzer şekildeki merkezi figür, olasılıkla Miletos[67] Zeytintepe Aphrodite kutsal alanından ve Kamiros[68] Macri Langoni nekropolündeki bir pithos mezardan gelen şişelerde olduğu gibi kanadı açık kuş veya kartal kanatlı skarabeye ait olmalıdır.

ARYBALLOS, ALABASTRON VE SIĞ KASE

Kil versiyonları, Arkaik ve Klasik dönemin en yaygın yağ kaplarından olan küresel aryballosların MÖ 6. yüzyıla ait fayans versiyonlarından, kutsal alan buluntuları arasında sadece bir parça mevcuttur. Form, küresel gövdeye, geniş dudağa ve sağlam kayış kulba sahiptir. Kil versiyonlarında olduğu gibi bazı örneklerde alçak halka kaideye görülür. Formun tasarım ve üretiminde Korinth ve Doğu Yunan pişmiş toprak aryballoslarının katkısı güçlüdür[69]. Webb, son yayınında MÖ 8. yüzyılda Asur ve Mezopotamya'da görülen cam aryballoslar, yivli veya çapraz taramalı metal kapların da formun tasarımında etken olabileceğini ileri sürer[70]. Yunan dünyasında Doğu Ege, Akdeniz'in doğusundan batı kolonilerine ve Karadeniz'e kadar geniş bir dağılım alanına sahip olmakla birlikte, buluntu yoğunluğu Doğu Ege ve çevresindeki merkezlerde Kıta Yunanistan'a göre daha popüler olduklarını gösterir[71].

Küresel fayans aryballoslar, Mısır etkili Yunan fayans üretiminin ileri safhası olan, Webb'in Phase III ve son safhasında gerçekleşir. Bu evrenin başlangıcı, fayans aryballosların Mısır firavunlarının kartuşlarını taşıyan örnekler ve Geç Korinth I seramiklerinin geldiği mezar grupları sayesinde MÖ 575 ve sonrasına verilir[72]. Küresel aryballosların, MÖ 575-530/525 arasında Nil Delta'sında Memphis veya henüz bilinmeyen bir merkezde üretilmiş oldukları iler sürülür[73]. Seride, bronz işçiliğe öykünen ve kompleks bezemeli kaliteli örneklerin yanısıra basit çapraz taramalı üretimler de görülür[74]. Pedasa'dan gelen parça, MÖ 6. yüzyıl ikinci yarısına tarihlenen ve en yaygın ve özensiz tip olarak tanımlanan aryballoslardandır[75]. Bu grupta, kulp ve ağız tablasında kenardaki siyah-kahverengi firnis haricinde bezeme yoktur. Gövdesi Mısır etkileri taşıyan kirpi aryballoslarınkine benzer yapıda çapraz taralıdır[76] ve omuzda dil/rozetler yerine siyah-kahverengi damlalar yer alır. Kaide bezemesiz veya basit yıldızlarla bezelidir. Pedasa aryballos parçası, ince rafine bir hamura sahip olmakla birlikte, yüzeyde pişme sırasında oluşan ve sır yüzeyine kadar sirayet eden boşluklar gözlenir (Kat. No. 11, Fig. 2). Parçanın iç yüzünde, kabın şekillendirilmesinde kullanılan saman veya kamış sarmalının izleri açıkça görülür[77]. Kabın gövdesini kaplayan sık ve küçük çapraz taralı geniş bant alttan yatay yivle sınırlandırılırken dip kısmında herhangi bir bezeme kullanılmamıştır. Kamiros Macrí Langoni nekropolü[78],

[66] British Museum EA 24651 envanter nolu açık yeşil sırlı Yeni Yıl Şişesi'nin bilgilerine http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection adresinden ulaşılmıştır.

[67] Hölbl 1999: 362-362, Abb. 25.

[68] Jacopi 1931: 318 (Mezar CLXXVIII), no. 36 (13041), Fig. 353-354.

[69] Webb ve von Bissing, Payne'nin Korinth aryballosunun kökeninin fayans aryballoslara dayandığı görüşüne karşı çıkar, zira MÖ 6. yüzyılın ilk yarısından önceye tarihlenen kontekstlerden gelen fayans örnekler yoktur (von Bissing 1941: 13-14; Webb 1978: 108 dipnot 3). Küresel aryballos formu Korinth'te Doğu etkileri altında Geç Protokorinth evrede ortaya çıkmasına karşın Erken Korinth Dönemi'nde (MÖ 625-600) yoğun olarak üretilir (Amyx 1988: 441; Payne 1931: 287).

[70] Webb 2016: 47, dipnot 285.

[71] von Bissing 1941: 12-27; Webb 1978: 108; Webb 2016: 47. Olympia: Kunze, E., Schleif, H. 1939. III. Bericht über die Ausgrabungen in Olympia. Winter 1938/1939. Berlin: 19-20, Fig. 5 (Stadion'dan). Atina: CVA Kopenhag NM 6: 59-60, no.12 (env. 271), Pl. 80.

[72] Webb 1978: 108, 114-115, Fig. 25.

[73] Webb 1978: 121; Kaczmarczyk-Hedges 1983: 272-274; Webb 2016: 46-47.

[74] Fayans küresel aryballosları bezeme ve üretim kalitesine göre dört ana gruba ayıran Webb, kaliteli örnekleri kartuşlu olanlarla ilişkilendirip erkene yerleştirirken yaygın olan özensiz bezemeli olanları daha geçe tarihleme ve farklı merkeze verme eğilimindedir (Webb 1978: 108-121).

[75] Geniş bir coğrafyada, Kamiros, Lindos, Ialysos, Khios, Argos Heraion, Aegina, Perakhora, Olympia, Istria, Tanagra, Cumae, Cerveteri, Leprignano, Satricum-Conca, Ampurias, Kourion-Episkopi, Nil Deltası ve Memphis'den gelen özensiz bezemeli aryballoslar için bakınız Webb 1978: 119-121, no. 780-818.

[76] Webb, bezemeyi alttan kuşatan dil/rozetleri meyvenin geliştiği yapraklara benzeterek bu kapların meyve benzeri bir form olarak tasarlanmış olabileceğini tartışır (Webb 1978: 109). Omuzu çeviren dil şeklindeki yapraklar, dip kısmında yaprak benzeri bezeme olan pişmiş toprak nar biçimli örnekler için bakınız CVA Kopenhag Ny Carlsberg Glyptotek I: 160, no. 130 (3298), Pl. 132.

[77] Kapalı kaplar içi kum dolu bez bir torba veya sıkıca sarılan kamış veya saman tomarları üzerinde şekillendiriliyordu (Webb 1978: 4, Fig. 2; Webb 2016: 6-7).

[78] Jacopi 1931: 69, no. 1(12197), Fig. 48 (2. Sıra, soldan 2.); 283, no. 1(13181), 287, Fig. 317 (Mezar CLXII, MÖ geç 6. yüzyıl amphora çocuk mezarı); 301, no. 4 (12410), 337, Fig. 337 (Mezar CLXXII, amphora çocuk mezarı).

Lindos[79], Cerveteri'den[80] gelen ve Kopenhag Ulusal Müzesi[81], Leipzig[82], Heidelberg'te[83] bulunan aryballoslar, MÖ 550-525 civarına tarihlenen Pedasa örneğine çok yakın benzerler arasındadır.

Kutsal alan buluntuları arasında bulunan alabastron parçası üzerinde herhangi bir bezeme olmamasına rağmen fayans üretiminde kullanılan sırlama tekniklerinden birini göstermesi açısından bu çalışmaya dahil edilmiştir (Kat. No. 12, Fig. 2). Şekillendirildikten sonra bir süre kurumaya bırakılan fayanslarda üç farklı sırlama yöntemi kullanılıyordu[84]. Bunlardan birinde, form sır dolu bir hazneye daldırıldıktan sonra, yüzeyinde parlaklığı veren tuzu kusması için bir süre bekletiliyordu. Pedasa alabastron parçasının iç yüzünde görüldüğü gibi, sıra daldırılan kap ters çevrildiğinde genellikle iç yüzde sır damla şeklinde dudaktan aşağıya doğru akıyordu. Pedasa kutsal alanı sunuları arasındaki, krem rengi hamur ve yüzeyli, kahverengi ek firnisli, iç yüzünde ağız kenarı yatay yivle çevrili küçük parça da olasılıkla ince cidarlı sığ bir kaseye aitti[85] (Kat. 13, Fig. 2).

MAKARA TUTAMAKLI SIĞ KASELER

Kutsal alan fayansları arasındaki makara tutamaklı sığ kase parçaları, sade mütevazı formlarına karşın yayınlanan karşılaştırma örneğinin az olması, dağılım şeması ve formun olası işlevinden dolayı özel ilgiyi hak eder. Düz ağız kenarlı, kalın cidarlı sığ gövdeli ve sağlam profilli olan kaseler, alçak halka kaide üzerinde yükselir. Form, dış yüzde ağzın hemen altından gövdeye eklenen karşılıklı yerleştirilen olasılıkla dört tane makara tutamağa sahiptir[86]. Kahverengimsi krem- grimsi krem rengi hamurlu, açık yeşil, yeşil ve bir tanesi mavi sırlı olan kaselerin ağız çapı 13.8 ile 16.6 cm arasında değişir (Kat. No. 13-17, Fig. 2). Kat. No. 18'deki (Fig. 2) gövde altı ve kaide parçasının cidar kalınlığının diğerlerine göre ince olması, grup içinde farklı varyasyonların olabileceğini düşündürür.

Benzer fayans kaselerden bugüne kadar fotoğrafıyla birlikte yayınlanan tek örnek Güney İtalya'da Timpone della Motta'daki Athena Kutsal Alanı'ndan gelen MÖ 7. yüzyıl sonuna tarihlenen kasedir[87]. Miletos Zeytintepe Aphrodite Kutsal Alanı'ndan MÖ 7. yüzyıla ait atık depozitinden ve Ephesos Artemis Tapınağı'ndan[88] gelen örneklerden bahseden Hölbl, kaselerin düz ağız kenarlı ve makara tutamaklı pişmiş toprak Ephesos tabaklarının taklidi olabileceğini ileri sürer[89]. Pişmiş toprak öncülleri yanı sıra makara tutamaklar, metal kaplardan gelen doğrudan veya dolaylı bir esinlenmeye de işaret eder. Zira makara şeklindeki tutamaklar, MÖ 7. ve 6. yüzyıl Phryg metal kaselerinin kulp destekleriyle çok benzerdir[90]. Hölbl, açık gri ve iri taneli hamur yapısı, sarı veya sarımsı yeşil renkli pürüzlü dış yüzeylerinden dolayı Ephesos kaselerini, Rhodos, Naukratis ve gerçek Mısır fayanslarından ayırır ve buradan yola çıkarak Ephesos'ta henüz bilinmeyen bir fayans üretim merkezi olabileceğini ileri sürer[91]. Miletos ve Ephesos kaselerine yeni eklenen Pedasa verileriyle birlikte mevcut örneklerin dağılımı, kaselerin üretiminin İonya ve çevresinde yoğunlaştığını açıkça ortaya koyar. Yakın pişmiş toprak versiyonlarının belirgin benzerlikleri ve buluntu yerlerindeki sayısal çoğunluk, kaselerin İonya'da Ephesos veya daha büyük bir olasılıkla Miletos'ta üretilmiş olabileceklerini düşündürür. Bu makalenin yazarı, Ephesos Artemision'dan gelen tabaklardan birini görme fırsatına sahip olduğu için, hem profil hem de hamur ve yüzey renkleriyle Pedasa örnekleriyle aynı atölyenin ürünleri olabileceklerini söyleyebilir. Şu ana kadar yayınlanan veya bilgi sahibi olduğumuz makara

[79] Blinkenberg 1931: 359, Pl. 57, no. 1311, 1314.

[80] von Bissing 1941: 12-13, Taf. III. 3.

[81] CVA Kopenhag NM 6: 59-60, no.12 (env. 271), Pl. 80 (Atina'dan geldiği belirtilmiştir).

[82] CVA Leipzig I: 54, no. 1-2 (4807) , Taf. 50.

[83] CVA Heidelberg 1: 14, no. 2(14), Taf. 4.

[84] Kinger, W.D. – Vandiver, P. B. 1986. Ceramic Masterpieces. Art, Structure, and Technology. New York: 54-55, Fig. 2.2; Vandiver 2008, 46-48, Fig. 1.

[85] Parçanın iç yüzündeki kahverengi ek firnis kalıntısı, iç yüzde figürlü bezemenin olduğunu gösterir. Boston Museum of Fine Arts'taki mavi sırlı, iç yüzde boğa ve sığırlardan oluşan hayvan frizli komposizyona sahip sığ kase, Pedasa'daki parçanın formu için yol gösterici olabilir (Friedman 1998a: 138, 234, no. 138, el-Kurru Tomb K 55).

[86] Bakınız aşağıda dipnot 87.

[87] Stoop, M.W. 1974-1976. "Acropoli sulla Motta", Atti e Memorie della Società Magna Grecia N.S. XV-XVII: 152, no. 3, Tav. LXXII. 3, Tav. B; Stoop 1979: 81, no. 9, Pl. III, no. 3-6 (15. 5 cm çapında).

[88] Miletos kaseleri için Hölbl 1999: 370-371, dipnot 159; Hölbl 2007: 459, dipnot 96. Ephesos Artemision'dan gelen kase parçaları ve ilişkili makara kulplar için Hölbl 1999: 370, dipnot 158; Hölbl 2007: 459. Ayrıca, Hölbl'ın bahsettiği parçalara ek olarak, Miletos'tan yayınlanmayı bekleyen dikkate değer sayıda makara kulplu sığ kase olduğu bilgisini paylaştığı için Virginia Webb'e çok teşekkür ederim (25 Ocak 2018 tarihli yazışma).

[89] Hölbl 1999: 370-371; Hölbl 2007: 459. Ephesos pişmiş toprak tabakları için Kerschner, M.1997. "Ein stratifizierter Opferkompleks des 7. Jh.s. v. Chr.aus dem Artemision von Ephesos", Jahreshefte des Österrechischen Archäologischen Institus in Wien 66: 128, no. 40-41 (MÖ 7. yüzyıl ikinci yarısı/erken 6. yüzyıl), 130, Taf. VI;156, no. 95-97 (MÖ 7. yüzyıl ikinci yarısı/ erken 6. yüzyıl), 158, Taf. XIII. Ayrıca daha geniş çaplı ve hafif dışa dönük ağız tablasına sahip makara tutamaklı benzer pişmiş toprak sığ tabaklar için bakınız Delos: Dugas, C.1928. Exploration archéologique de Délos 10. Les vases de l'Héraion. Paris: no. 45, 47, 51,52, Pl. XI; Khios: Boardman 1967: 23, 164, no. 785, Pl. 60 (Athena Tapınağı'nda celladan gelen yazıtlı Khios tabağı MÖ 6. yüzyıl ilk yarısı); Tokra: Boardman 1966: 78, no. 917, Pl. 54 (MÖ 6. yüzyıl).

[90] Young, R. S.1981. The Gordion Excavations Final Reports I. Three Great Early Tumuli. Pennysylvania: 128-129, no. MM62-67, Pl. 66-67.

[91] Hölbl 1999: 371; Hölbl 2007: 459.

tutamaklı sığ fayans kaselerin kutsal alanlardan gelmesi, üzerinde ayrıca durulması gereken bir husustur. Kaseler olasılıkla kutsal alandaki belirli törenlerde kullanılan özel kaplardı. Bilindiği üzere, İonya'da, Mısır ve Mısır taklidi ürünlerin ithalatı MÖ 8. yüzyılda başlayarak MÖ 6. yüzyıl ortalarına dek sürer[92]. Psammetikhos I dönemi ile birlikte, MÖ 664'ten itibaren güçlü siyasi ilişkilerin de tesis edildiği süreçte, Mısır kökenli bir teknoloji ödünç alınarak en azından belirli bir grup fayansın İonya'da üretilmiş olması sürpriz değildir[93]. Söz konusu kaseler, benzer profildeki MÖ 7. yüzyıl ikinci yarısı - erken 6. yüzyıla ait Ephesos pişmiş toprak tabaklarıyla bir süre çağdaş üretilmiş olmalıdırlar. Büyük olasılıkla MÖ 7. yüzyıl sonlarında başlayan üretimleri, MÖ 6. yüzyılın ilk yarısı içlerine kadar devam eder.

MISIR MAVİSİ VE TURKUAZ-MAVİ SIRLI GÖVDE PARÇALARI

Kutsal alandan gelen yatay ince yivli gövde parçaları Mısır mavisi olarak adlandırılan üretimler arasındadır (Kat. No. 19, Fig. 3). Mavi hamur, mavi frit veya mavi alaşım olarak da adlandırılan ve teknolojileri fayans ile yan yana gelişen Mısır Mavisi'nin bileşeni kalsiyum bakır silikattır[94]. Yapısal olarak fayansın aksine yüzeyde ayrı bir sır rengi yoktur. Mısır ve Yakın Doğu'da çok popüler bir malzeme olan Mısır mavisinin pigment olarak ilk ortaya çıkışı MÖ 4. binin sonlarındadır, ancak yaygın kullanımı turkuaz ve lapis lazulinin muadili olarak MÖ erken 3. bine rastlar[95]. Yeni Krallık Dönemi saray atölyelerinde üretilen örnekler, Mısır mavisinin kabul değeri yüksek bir malzeme olduğunu gösterir. Linear B tabletlerindeki ku-wa-no kelimesi, mavi veya koyu mavi camı işaret eder[96]. Bronz Çağı sonunda saray ekonomilerinin çöküşüyle Ege dünyasında ortadan kalkan malzeme, MÖ 11. yüzyılda Lefkandi'deki Mısır mavisi kolye ve boncuklarla Yakın Doğu bağlantılı lüks ithaller arasında tekrar ortaya çıkar. MÖ 8.-6. yüzyılda Mısır, Ege ve Akdeniz dünyasından gelen örneklerin gösterdiği gibi Mısır mavisi, Yeni Yıl şişeleri, alabastron ve benzeri minyatür kaplar, nazarlıklar ve Naukratis üretimi skarabelerde yaygın olarak kullanılır[97]. Açık mavi renkli, kısmen süngerimsi dokuya sahip Pedasa parçalarının küçük olması, dönemi ve formu hakkında öneri getirilmesini güçleştirir. Fakat, alabastron veya minyatür bir sürahiye ait olmaları akla yatkındır[98]. Kutsal alan buluntuları arasındaki, her iki yüzü turkuaz-mavi sırlı parçanın korunma durumundan dolayı formu hakkında bir hüküm vermek oldukça güçtür. Parça, fayans yüzeyin parlaklığı ve sır kalitesini göstermesi açısından burada yer almıştır (Kat. No. 20, Fig. 3).

NAZARLIKLAR: BOĞA VE DOĞAN FİGÜRİNİ, UDJAT GÖZÜ VE SKARABOİD

Boğa ve Doğan Figürini

MÖ 8. yüzyıl ortalarından MÖ 6. yüzyıl ortalarına kadar Ege ve Akdeniz'deki deniz aşırı ticari rotalardaki hareketliliği ve kültler arasındaki ilişkileri gösteren, tipolojik ve stilistik olarak kökeni Mısır'a dayanan kalıp yapımı insan ve hayvan figürinleri Yunan kutsal alan ve mezar kontekstlerinden gelen fayans objeler arasında en yaygın grubu oluşturur[99]. Kare veya dikdörtgen kaide üzerine oturan figürinlerin bir kısmının sırtındaki asma delikleri, onların tılsım/nazarlık olarak kullanıldıklarını gösterir. Kullanıcıları tarafından yaşamları boyunca mücevher gibi takılan bu nazarlıklar, korumaya devam etmesi için sahibiyle birlikte mezara bırakılıyordu[100]. Genellikle kadın tanrıçaların kutsal alanlarında yoğunlaşmaları, diğer fayans kapların bazılarında olduğu gibi kadın doğurganlığı ve çocukların korunması ve iyi şansa vurgu yapar[101]. Antik dönemde söz konusu büyü ve tılsım olduğunda, mühür, büyülü çubuklar ve nazarlıklar sınır tanımaz ve özellikle yabancı kökenli olanlar geniş kabul görür[102]. Bazen hem Mısır tanrılarının nazarlıkları hem de Mısır etkisi altında üretilen Yunan fayans figürinleri benzer kontekstlerde ele geçer[103].

Doğan (Horus), kedi (Bastet), koç (Amun) ve boğa (Apis) figürinleri nazarlık olarak kullanılan askı delikli küçük boyutlu figürinler arasında en yaygın olanlardır[104]. MÖ 650 civarı veya biraz öncesindeki bir kaç örnekle birlikte, Yunan üretimi fayans figürinlerin büyük çoğunluğu MÖ 630-550 arasına tarihlenir[105]. Athena Kutsal Alanı'ndan gelen MÖ 7. yüzyıl sonu- 6. yüzyıl ortaları arasına tarihlenen boğa ve doğan figürini, Webb'in "Black and White Blob Group" olarak adlandırdığı, Doğu Ege ve Naukratis'te yoğun olarak

[92] Hölbl 2005; Hölbl 2007; Hölb 2014.

[93] Mısır-Yunan ilişkileri için Boardman 1988: 111-141; Vittmann 2003: 194-235; Hölbl 2007: 447-449.

[94] Mısır mavisinin kullanım tarihi, yayılımı ve kimyasal özellikleri için Hatton 2008: 147-185; Webb 2016: 83-87.

[95] Hatton 2008: 147-149; Webb 2016: 85.

[96] "Cam hamuru" anlamında gelen ve Homeros'ta (İlyada, 11. 629; Odysseia 7. 87) geçen Yunanca kyanos ve öncülü olan ku-wa-no kelimesinin Hitit, Akad ve Sümer yazılı kaynaklarındaki karşılığı için bakınız Foster 1979: 10-21.

[97] Webb 2016: 85-87.

[98] Samos Heraion'dan gelen benzer hamur yapısına sahip gövde parçası için Webb 2016: 91, no. 148.

[99] Kalıp yapım tekniği için bakınız Friedman 1998b: 18, Fig. 4; Webb 2016: 6-7.

[100] Herrmann 2011: 359.

[101] Hölbl 2005: 115-116; Hölbl 2014: 189.

[102] de Salvia 1991: 338; Marinatos 2000: 48.

[103] Webb 1978: 81.

[104] Webb 1978: 92-96.

[105] Webb 1978: 81 (Phase II).

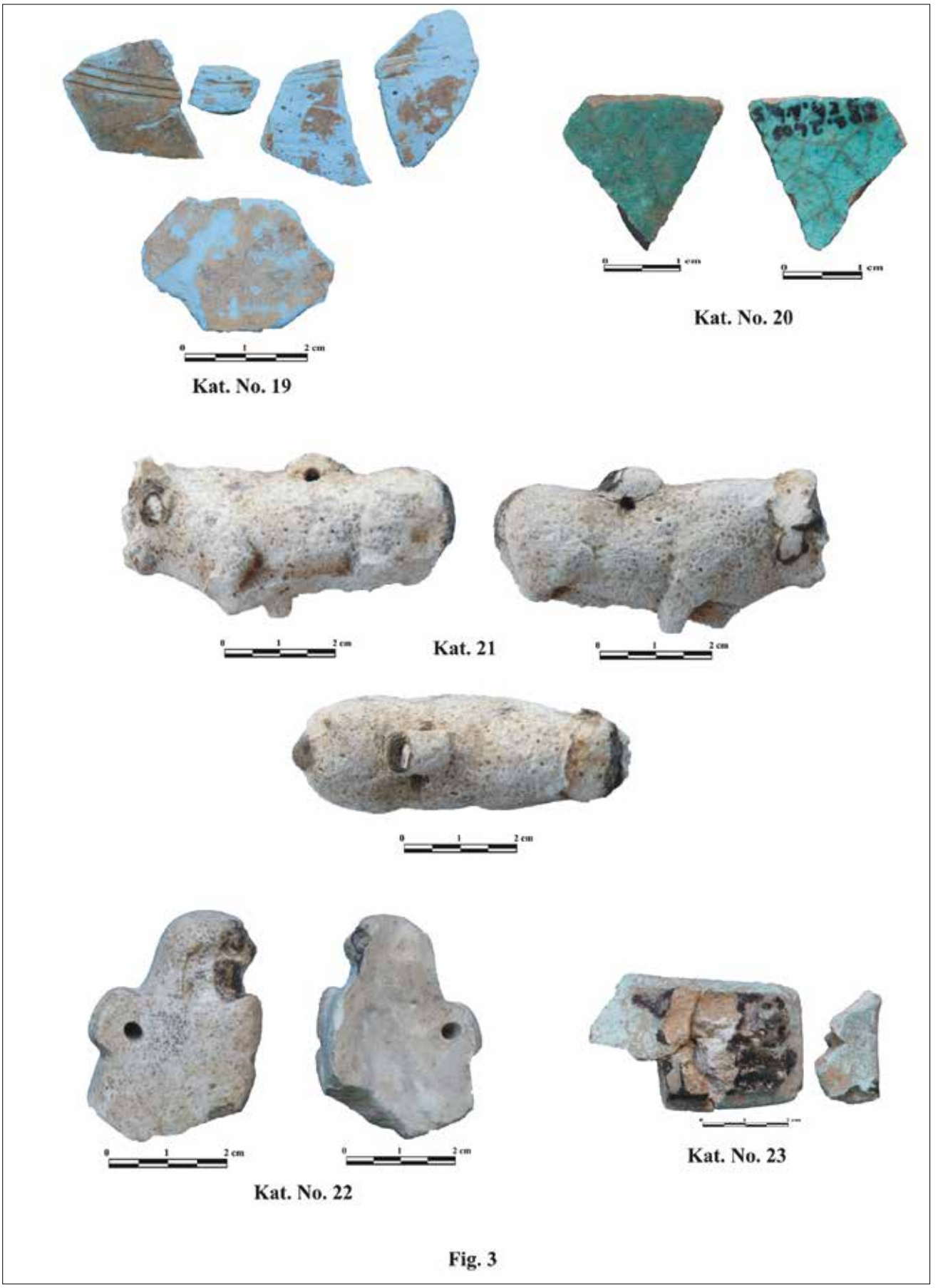

Figure 3. Mısır Mavisi Gövde Parçaları, Boğa (Apis) ve Doğan (Horus) Gövde Parçaları / *Egyptian Blue Fragments, Bull (Apis) and Falcon (Horus) Fragments*

ele geçen grup içinde yer alır[106]. Yüzeyi beyaz sırlı ve bazı detayları siyah-kahverengi sırla verilen bu grup figürinlerin, Nil Deltası'nda Naukratis veya Doğu Yunan'da üretildikleri kabul edilir[107]. Mısır'da tanrı Apis'i[108] ve bereketi temsil eden boğa figürininin Pedasa'dan ele geçen örneğinde sadece üst kısmı korunmuştur (Kat. No. 21, Fig. 3). Yürür pozisyonda ve dikdörtgen bir kaide üzerinde durması gereken boğanın sırtında, yuvarlak formlu asma deliği bulunur. Figür gevşek bir hamur yapısına sahip olup göz çevresi, kuyruk çıkışı ve asma deliği etrafı koyu kahverengi sırla detaylandırılmıştır.

Mısır'da erken dönemlerden itibaren kullanılan önemli krali amblemlerden olan Horus'un doğanı, Yunan kutsal alanlarında belki de en sık görülen nazarlıktır[109]. Gökyüzünün kralı olan doğan aynı zamanda tanrıların kralı olan Horus'un sembolüdür[110]. Ayrıca tanrıçaların sembollerinden olan doğan, sadece Mısır'da ve Yakındoğu'da değil, Sparta'daki Artemis Orthia ve Hera'da olduğu gibi Orientalizan Dönem'de Yunan kadın tanrıçalarından bazıların da atribütüdür[111]. Pedasa doğan gövde parçası rafine ve sert bir hamur yapısına sahiptir ve gövdeyi saran hamurla aynı renkteki sırı kısmen pütürlü bir dokudadır (Kat. No. 22, Fig. 3). Yırtıcı kuşun gözü, gagası ve boynu koyu kahverengi sırla belirtilmiştir. Milet[112] ve Knidos[113] Emecik Apollon Kutsal Alanı'ndan gelen, MÖ 6. yüzyılın ilk çeyreği sonuna tarihlenen en yakın karşılaştırma örneklerindeki gibi sırtında kare şekilli asma deliği vardır[114]. Buluntular arasındaki açık yeşil sırlı kaide parçası olasılıkla doğan figürini kaidesine aittir (Kat. No. 23, Fig. 3). Gevşek bir hamur yapısına sahip olan parçada, doğanın pençelerinde koyu kahverengi firnis kullanılmıştır.

Wedjat /Udjat Gözü

Kutsal alan buluntuları arasında bir diğer apotropeik sunu objesi de Wedjat (wd 3.t) /Udjat'ın gözüdür (Kat. No. 24, Fig. 4)[115]. Kelime anlamı "korumak" olan ve Horus'un gözü olarak da bilinen Wedjat gözü[116], Mısır'da tüm seremonilerde ilk sunulan hediye idi ve takanı koruduğuna inanılırdı[117].

Mısır mücevher ikonografisinde önemli bir yere sahip olan Udjat gözü kaş, göz küresi ve gözbebeği, spiral ve göz küresinden aşağıya doğru dikey çıkıntılardan oluşur[118]. Erken dönemden 26. Hanedan'a kadar Mısır'da devam eden tiplerin etkisi altındaki Udjat gözleri arasında, ajurlu ve Pedasa'daki gibi ajursuz ve kompleks versiyonların yanısıra plaka şeklinde olanlar da mevcuttur[119]. Filistin Bölgesi'nde Ashkelon[120] ve Megiddo'da[121] da yaygın olan bu nazarlıklar, Kuzey Suriye'de Tell Çatal Höyük[122] ve Al Mina'da[123], Kıbrıs[124], Kartaca[125], Yunan dünyasında ise yoğun Oriental etkiler altındaki Samos[126], Kamiros[127], Khios[128], Lindos[129], Delos[130], Naukratis[131], Miletos[132] ve Eretria'da[133]

[106] Webb'in gruplaması için bakınız Webb 1978: 81-107.
[107] Webb 1978: 81; Webb 2016: 66-67.
[108] Bakınız Lurker 1994: 29; Lexicon der Ägyptologie I.1975: 338-350, s.v. Apis (J. Vercoutter).
[109] Webb 1978: 94.
[110] Lurker 1994: 49; 65-66; Lexicon der Ägyptologie III.1980: 14-25, s.v. Horus (W. Schenkel).
[111] Marinatos 2000: 32- 38, Fig. 2.1-10.
[112] Hölbl 1999: 359, 361, Abb. 20 (Hölbl, parçanın Naukratis üretimi olduğunu belirtir). Miletos'tan gelen diğer örnekler için bakınız Hölbl 1999: 361, dipnot 97; Hölbl 2007: 457, dipnot 87.
[113] Berges 2006: 183,Taf. 113, no. 1-3.
[114] Yakın karşılaştırma örnekleri katalogta verilmiştir. Asma delikli basit doğan figürinlerinin geniş bir koleksiyonu için bakınız Webb 1978: 95-96, no. 485-550.
[115] Lexicon der Ägyptologie VI.1986: 824-826, s.v. Udjatauge (C. Müller- Winkler).
[116] Andrews 1994: 43-44, Fig. 46; Herrmann 2011: 386; Webb 2016: 71.
[117] Murray 1953: 379; Petrie 1914: 32; Lurker 1994: 67. Genelde sağ ve sol olmak üzere ikili olan kutsal gözler aynı zamanda güneş ve ayı temsil eder.
[118] Herrmann 2011: 387.
[119] Petrie 1886: Pl. XXXVII, no. 17; Petrie 1914: Pl. 24-25; Hölbl 1986: Taf. 85-88.
[120] Herrmann 2011: 386-390, Cat.no. 22-27, Fig. 12.6-7.
[121] Lamon-Shipton 1939: Pl. 75, no. 1-30. Filistin/İsrail bölgesinden gelen diğer bazı örnekler için bakınız Herrmann, C. 2006: 179-224, no. 278-431.
[122] Hölbl 2014: 189-190, dip not 117 (MÖ erken 8. yüzyıla ait. The Oriental Institute Museum, env. no. A 48190).
[123] Hölbl 2017: 46-48, Kat. nr. 17 (büyük olasılıkla 26. Hanedan). Al Mina'dan gelen fayans dışındaki cam, sedef ve deniz kabuğundan yapılan örnekler Udjat gözlerinin Levant'taki önemine ve Mısır ile bağlantıya vurgu yapar (Hölbl 2017: 46-48, Kat. nr. 18-21, Taf. No. 3-6).
[124] Gjerstad et.al. 1935: Pl. VI, no. 13 (Amathus Tomb 2); Pl. LIX, no. 16a (Marion Tomb 50); Karageorghis 1976, 143-156, Pl. XVI no. Kit. 473, 4077, 877, 1040, 1014, 879; Pl. XVII, Kit. 1018, 1115, 1173, 1120, 1538, 441; Pl. XVIII, Kit 708, 554, 1375, 108, 150, 1039; Pl. XIX, Kit. 449,451-455, 458,457, 235.
[125] Hölbl 1986: 142-153; Petrie 1914: 32-34, Pl. XXIV-XXV; Murray 1953: 379, Pl. 34, 8-19; Pl. 35, no. 37, 41-43.
[126] Webb 2016: 71, no. 113, Pl. 11, no.13.
[127] Jacopi 1931: 318-319, no. 43 (13054-13056), Fig. 355; Jacopi 1932/33: 319-320, no. 44 (14629), Fig. 61; Hölbl 2005: 115, 119, Abb. 9 (sağ alt). Ayrıca, Kamiros Kechraki (?) mezarlığında 19. yüzyılda A. Salzmann- A. Biliotti kazılarından British Museum'a götürülen Udjat Gözü (BM (18). 2-1.104. Webb 1978: 138, Fig.b) ve BM.184,1007.939 (Webb 2016: 71, dipnot 436).
[128] Boardman 1967: 241, no. 580 (Period IV, MÖ 630-600), Pl. 95. Boardman, Khios'ta bulunan fayans amuletlerin Rhodos'taki bir atölyede üretildiğini ileri sürer.
[129] Blinkenberg 1931: 368, no. 1358, 1359, Pl. 59.
[130] Deonna, W. 1938. Le mobilier délien. Délos 18. Paris: 305, no. 770, Pl. LXXXIX.
[131] Villing, A. (et. al), British Museum Digital Catalogue (2013-2015), no. 271-362. (www.britishmuseum.org/research/online_research_cataloques/ng/naukratis_greeks_in_egypt.aspx).
[132] Hölbl 1999: 357, 359, Abb. 19; Hölbl 2007: 458, dipnot 88; Hölbl 2014: 189-190, dipnot 111-113; Ayrıca, Rhodos Arkeoloji Müzesi'ndeki bir örnek için Hölbl 2014: 189-190, dipnot 116.
[133] Hölbl 2007: 458, dipnot 88; Hölbl 2014: 189-190, dipnot 118 (Eretria Arkeoloji Müzesi Δ1464, Δ 1470).

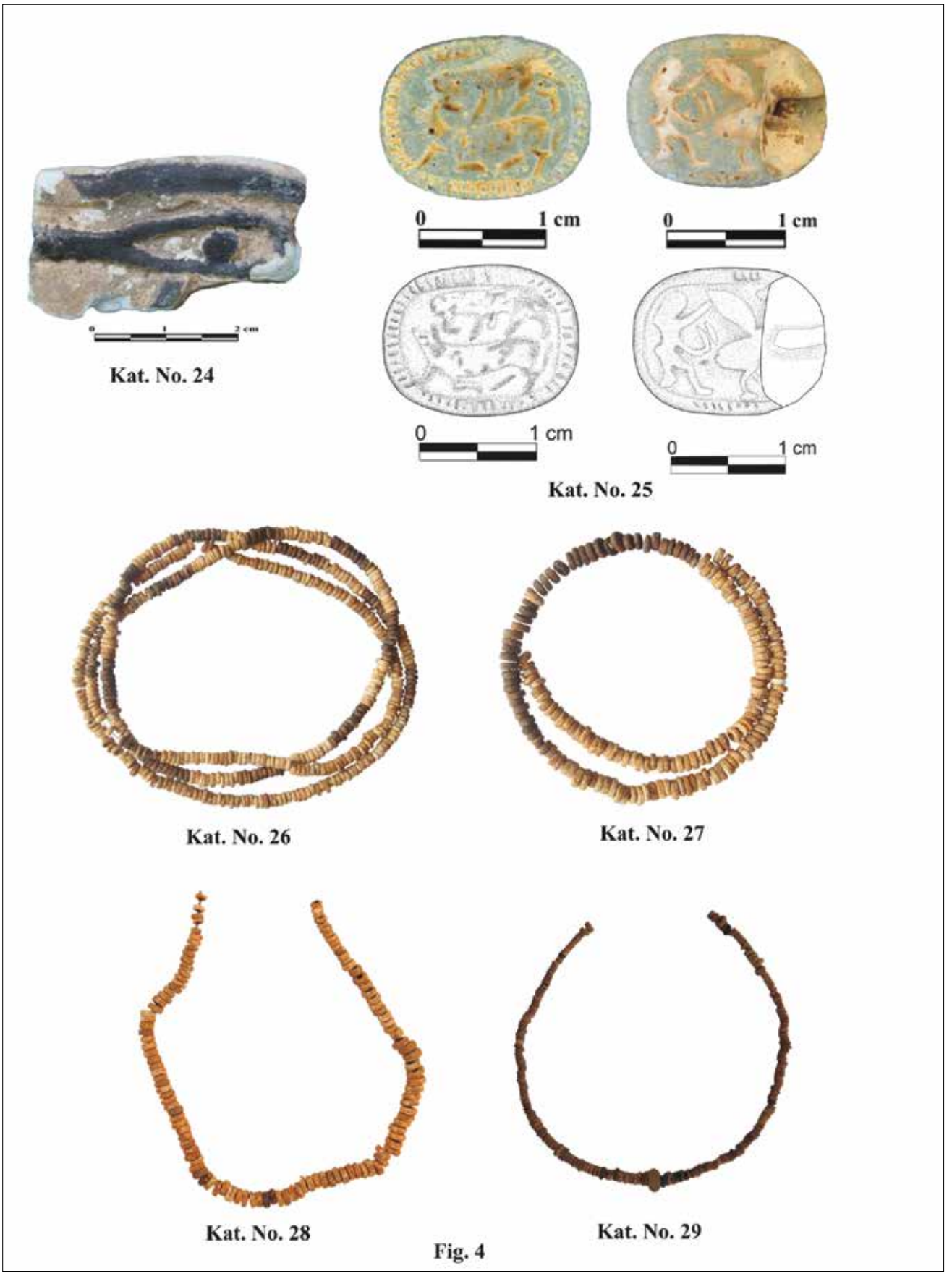

Figure 4. Udjat Gözü, Skaraboid ve Disk Formlu Boncuklar / *Udjat Eye, Scaraboid and Disc Shaped Beads*

belgelenir. Sağ gözü temsil eden Pedasa'daki örneğin, hafif kabartma olarak verilen ve uzatılmış göz konturu, göz bebeği ve kaşın üzerinden siyah sırla geçilmiştir[134]. Sola doğru ilerleyen spiralle sonlanan uzantının, sadece bir bölümü görülebilmektedir. Nazarlık, yanda kaş hizasına denk gelen ip deliğine sahiptir[135]. Benzerlerinden birkaçı Megiddo'dan[136] gelirken, en yakın karşılaştırma örneği ise Kassel[137] koleksiyonunda karşımıza çıkar.

Skaraboid

Antik dönemin bir diğer popüler nazarlıkları olan skarebelerin, arka yüzünde kutsal böceğin kendisi ve düz yüzde çeşitli betim ve hieroglifler yer alır. Skaraboid olarak adlandırılan örnekler ise skarabenin biraz değiştirilmiş halidir ve betimlerin yer aldığı düz yüz aynen kalırken, arka yüzdeki böcek yerini çeşitli figürlere bırakır[138]. Naukratis'te Petrie dönemi kazılarında açığa çıkarılan, MÖ 600- 580/70 aralığında aktif olan skarabe atölyesinin geniş bir coğrafyaya dağılan üretimleri arasında, skarabe formunda olup daha büyük boyutlu olan skaraboidler ayrı bir grubu oluşturur[139].

Kutsal alandan gelen oval formlu, ortasında yüzük üzerinde kullanıldığını gösteren deliğe sahip olan skaraboid, yeşilimsi sarı hamurludur ve yüzeyi mavimsi yeşil sırlıdır (Kat. No. 25, Fig. 4). Her iki yüzdeki figürlü sahne, sık ve kısa diagonal çizgilerle taralı bir bantla çevrelenir. Negroid insan başı bulunan yaygın örneklerin aksine, konveks yüzde cüce figürün önündeki iri kuşu kovalaması, düz yüzde ise aslanın ön bacaklarından biri üzerinde diz çöktürdüğü otçula (olasılıkla geyik) arkadan saldırması betimlenmiştir. Skaraboiddeki hayvan mücadele sahnesi, Petrie tarafından bir araya getirilen Orientalizan grup içine yerleştirilir[140] ve hamur yapısı da bu görüşü destekler. Benzer şekilde, aslan-aslan ve daha sıklıkla aslan/panterin keçi, ceylan, boğa veya geyiğe arkadan saldırmasından oluşan mücadele sahneleri sadece fayans örneklerde değil, Doğu esinli sanat rüzgarının hakim olduğu dönemde farklı malzemelerden oyulan skarabelerde de kullanılmıştır[141]. Hayvan mücadele temasının benzerleri Perakhora[142], Argos Heraion[143], Naukratis[144], Al Mina[145] ve Kartaca'dan[146] gelen skarabeler üzerinde bulunur. Örneğimiz, hem hamur yapısı ve firnisi hem de düz yüzdeki tipik hayvan mücadelesiyle Tarquina'daki Monterozzi nekropolünden gelen, MÖ 6. yüzyıla tarihlenen Naukratis üretimi skaraboid ile çok benzerdir[147].

Arka yüzde bulunan cüceye benzer figürün, hayvan gütme, kovalama veya avlanması gibi duran sahne ilk bakışta Nil Deltası[148], Perakhora[149] ve Lindos'tan[150] gelen birkaç skarabeyi hatırlatır. Ancak, Pedasa'daki figürün önündeki kanatları açık kuşun iri oluşu, dikkatimizi Geronomachie'ye, Pigmeler ile turna kuşları arasındaki savaşa çeker. İlk olarak Homeros'ta (İlyada, III.1-7) karşımıza çıkan Pigmeler (Pymaioi)[151] pek sık görülmese de Yunan sanatında MÖ 6. yüzyılın ilk yarısından başlayarak kendini gösterir ve geç dönemde Pompei duvar duvar resimlerinde Nil ile ilgili sahnelerin popüler figürleri arasında yer alır[152]. Yunan görsel sanatlarında Mısır ile bağlantılar sonucu ortaya çıkan erken Pigme betimlerinin en ünlüleri, Kleitias'ın boyadığı MÖ 570 civarına tarihlenen François Vazosu[153] ve Cesnola

[134] En yakın benzerler için Petrie 1914: 33, Pl. XXIV, no. 139.l ve Pl. XXV, no. 139.u.

[135] Küçük disk şekilli boncuklar ve çeşitli tiplerdeki amuletlerle birlikte kullanımı için Busz-Gercke 1999: 304, no. 67-7; Hölbl 1986: Taf. 161, 1a-b, 2a-b, 3 (altın).

[136] Lamon-Shipton 1939: 142, no. 14; 144, no. 21; 147, no. 24, Pl.75.

[137] Busz-Gercke 1999: 303-304, no. 67.

[138] Boardman 1968: 161.

[139] Naukratis'te yerleşimin güneyinde ortaya çıkarılan skarabe atölyesi üretimleri ve kil kalıpları için Petrie 1886: 5, 36-38; Webb 1978: 9; Boardman 1988: 126-129, Fig. 151; güncel tarihleme tartışmaları için Webb 2016: 95-96.

[140] Petrie 1886: 36, Pl. XXXVII, no. 138.

[141] Boardman 1968: 123 (Scheme C), 126-127, no. 384-399, Pl. XXVII.

[142] James 1962: 474, 503-504, Fig. 36, D 540-541 (aslan- ceylan).

[143] Lythgoe, A.M. 1905. "Egyptian, or Graeco-Egyptian Objects from the Argive Heraeum", Terracotta Figurine, Terracotta Reliefs Vases and Vase Fragments, Bronzes, Engraved Stones, Gems, and Ivories, Coins, Egyptian or Graeco-Egyptian Objects. Boston&New York: 371, no. 33, Pl. CXLIII (av köpeği - dağ keçisi).

[144] Petrie 1886: Pl. XXXVII, no. 145 (aslan-geyik veya at); Gardner 1888: Pl. XVII, no. 7 (aslan-dağ keçisi).

[145] Hölbl 2017: 61-62, Kat. Nr. 40, Taf. 8, no.1 (dağ keçisi- aslan).

[146] Vercoutter, J. 1945. Les Objects égyptiens et égyptisants du mobilier funéraire carthaginois. Bibliothèque archéologique et historique 40. Paris:131, Pl. V, no. 149-150.

[147] Hölbl 1979: vol. II, 57-58, no. 263, Taf. 77/1a-d. Ayrıca, Tarquina'dan gelen tek yüzü bezemeli bir skarabedeki hayvan mücalesi için bakınız aynı yayın Taf. 77/2a-d.

[148] Gardner 1888: Pl. XVIII, no. 47.

[149] James 1962: 474-475, 501-504, Fig. 36, no. D 488; Fig. 38, no. 688, 690-692.

[150] Buhl, M. L. 1985. "Eleven Scarabs and One Fragment of Faience Figurine Acquired at Lindos", Acta Archaeologica 56: 197-198, 200, Fig. 1, no. 3 (Erkek figürü ve önünde ceylan).

[151] Diğer antik kaynaklar için bakınız RE XXIII.1959: 2064-2065, s.v. Pygmaioi; LIMC VII.1.1994: 594-601, s.v. Pygmaioi (V. Dasen). Ayrıca Dasen 1993: 175-178, 183-186.

[152] Steingräber, S. 1999. "Zum ikonografischen und hermeneutischen Wandel von Pymäen-und Speziell Geronomachiedarstellungen in vorhellenistischer Zeit (6.4/3. Jh. V. Chr.)", Mediterranean Archaeology 12:29-41; Meyboom, P.G.P.- Versluys, M.J. 2007. "The Meaning of Dwarfs in Nilotic Scenes", Nile into Tiber. Egypt in the Roman World. Proceedings of the IIIrd International Conference of Isis studies, Faculty of Archaeology, Leiden University, May 11-14 2005 (Eds. L. Bricault, / M. J. Versluys / P.G.P. Meyboom). Leiden & Boston: 170-208.

[153] Beazley 1956: 76, no. 1; Boardman 1988: 150-151.

Koleksiyonu'nda bulunan çağdaşı Nearkhos[154] imzalı aryballosta görülür. Berlin Antikenmuseum'daki kyliks parçası[155], Louvre Müzesi'ndeki amphora[156] ve Geç Korinth Dönemi'ne ait taşınabilir altar[157] üzerinde, Pedasa skaraboidinde olduğu gibi, Pigmeler ellerindeki sopayla turna kuşlarını kovalar veya saldırırken tasvir edilmiştir. Perakhora'dan gelen, kanatları açık büyük kuşu kovalar/avlar pozda betimlenen erkek figürlü skarabe, Pedasa örneği ile aynı konuyu işler gibidir[158]. Ancak, figürün vücut oranlarının cüceden çok, normal boyuttaki bir insana yakın olması Pyme efsanesiyle olan ilişkisi üzerine kesin hüküm vermemizi engeller.

Petrie, Naukratis skarabe atölyesinden gelen pek çok tipte gözlenen Mısırlı olmayan özelliklerden dolayı, haklı olarak onların Yunan vazo ressamlığına yakın ustalar tarafından üretildiğini ileri sürmüştür[159]. Naukratis'ten gelen örneklerin yanısıra Perakhora, Argos Heraion gibi önemli Yunan kutsal alanlardan gelen hayvan mücadelesi betimli fayans skarabeler, 26. Hanedan Dönemi'nden itibaren Mısır'a yerleşen Yunanlar'ın Mısırlı bir objeyi kendi sanat anlayışlarına göre nasıl yorumladıklarını gösterir. Pedasa skaraboidinin üretildiği dönemde Nil Deltası'nda Pigme efsanesi biliniyor olmalıydı ve konu yaygın olmasa da birkaç Yunan vazo ressamı tarafından belki de sipariş üzerine tercih edilmişti. Ünik Pedasa örneğinin, efsaneyle birlikte, Naukratis'e ulaşan etkileyici mitolojik sahnelere sahip siyah figürlü Yunan vazolarından ilham alarak, Nil ile bağlantılı olan bu mitolojik konuyu tercih eden bir ustanın eseri olması muhtemeldir. Eğer, önerildiği gibi Naukratis skarabe atölyesinin üretiminin MÖ 580/70 aralığında sona erdiği kabul edilirse, Pedasa skaraboidinin, atölyenin en erken Pigme betimlerinden birine sahip olan François Vazosu ile çağdaş veya bir süre önceki son dönem üretimleri arasında olma ihtimali açığa çıkar. Hem hamur yapısı hem figür stiliyle Pedasa skaraboidinin, MÖ 6. yüzyıl ilk çeyreği içindeki Naukratis üretimleri arasına yerleştirilmesi isabetli olur.

KOLYE BONCUKLARI

Tapınak terasının güneyindeki inşa faaliyetleri sırasında doldurulan ana kaya boşluklarındaki dolgulardan, bir bölümü MÖ 7. yüzyıl ikinci yarısı ile 6. yüzyıl başlarına tarihlenen Korinth ve İonya seramikleriyle beraber gelen çok sayıda disk şeklinde fayans boncuk ortaya çıkarılmıştır[160] (Kat. No. 25-28, Fig. 4). Disk şeklindeki basit boncuklar Mısır, Yakındoğu ve Yunan kontekstlerinde erken dönemden itibaren çok yoğun olarak ortaya çıkar. Yaşamı, sağlığı ve yeniden doğumu temsil ettiği için mezarlara fayans boncuk koyma geleneği Mısır'da en erken dönemden itibaren uygulanıyordu[161]. Fayans boncuklar, Erken Demir Çağı'ndan itibaren Yakındoğu ile bağlantılı hediyelerin geldiği Yunan kontextlerinde, özellikle mezarlarda belgelenir. Kos[162], Fortetsa[163], Lefkandi[164] ve Atina'daki[165] mezarlarda bulunan çok sayıda boncuk, kişisel süs eşyaları olmalarının yanısıra Mısır'da olduğu gibi koruyucu işlevinde mezar sahibine eşlik ediyor olmalıydı. MÖ 7. yüzyılın sonundan itibaren ise, Girit[166], Samos Heraion[167], Kamiros[168], Khios Emporio[169] Liman Kutsal Alanı, Knidos[170] Emecik Apollon Kutsal Alanı, Pedasa Athena Tapınağı, Perakhora'daki Hera Akraia ve Limenia[171] Kutsal Alanı ve Tokra'daki[172] depozitlerden gelen çok sayıda örnek yaygın kullanımın kanıtlarından bir bölümünü sunar.

SONUÇ

MÖ 7. yüzyılın ikinci yarısında, Mısır sanatının güçlü etkileri altında şekillenmeye başlayan Yunan fayans endüstrisinin üretimleri Ege, Akdeniz, Karadeniz'e ve özellikle Doğu Ege'deki merkezlere dağılmıştır. Arkaik Yunan fayansları hem stil hem de hamur yapısıyla Saite Dönemi (MÖ 664-525) fayanslarının özelliklerini yansıtır. Doğu Ege'deki buluntu yoğunluğu onların Rhodos veya Nil Deltası'nda Naukratis veya Memphis'te üretilmiş olduklarını

[154] Beazley 1956: 83, no. 4, 682.
[155] Dasen 1993: 295, no. 45 (F 1785), Pl. 60, no. 2.
[156] Dasen 1993: 296, no. 47 (F 44), Pl. 61, no. 3.
[157] Amyx 1988: 273, Pl. 124, no.1b (Corinth MF-8953. Korinth Altar Ressamı tarafından boyanan).
[158] James 1962: 475, 511, Pl. 193, D 695.
[159] Petrie 1886: 36.
[160] Bulut 2014: 532, dipnot 3; Bulut 2016: 561, dipnot 4.
[161] Friedman 1998b:15.
[162] Kos: MÖ erken 9. yüzyıla tarihlenen 10 ve 63 no.lu Protogeometrik mezarlardan gelen fayans kolyeler için (Desborough, V.R.d'A.1972. The Greek Dark Ages. London: 176, Pl. 36 [Tomb 10], 175-176 [Tomb 63]).
[163] Brock, J. K. 1957. Fortetsa. Early Greek Tombs Near Knossos. BSA Supp. 2. Cambridge: 66, no. 726 (Tomb TFT), Pl. 44.
[164] Higgins, R. A.1979/1980. "Section 10. Jewellery, Seals and Other Finds", Lefkandi I. The Iron Age. The Settlement. The Cemeteries. (Eds. M.R. Popham / L.H.Sackett / P.G.Themelis, P.G). BSA Supp. 11. London: 223-224, Pl. 207b, 216d, 219d, 220e, 221b , 223a, 233b, 234a.
[165] MÖ 850 civarına tarihlenen mezardan gelen boncuklar için Smithson, E. L.1968. "The Tomb of a Rich Athenian Lady, ca. 850 BC", Hesperia 37: 114-115, no. 78a, Pl.33. Atina Kerameikos'taki EG I çocuk mezarından gelenler için Coldstream 2003: 30. Eleusis'te MÖ erken 8. yüzyıla tarihlenen "Isis Grave"den gelenler için Coldstream 2003: 79 f.
[166] Psaroudakis 2012/2013: 108-109, E2 (İda Mağarası); Levi 1927-1929: 476, Tav. XIII (Arkades).
[167] Webb 2016: 79, no. 135-138, Pl. 13, no. 9.
[168] Webb 1978: 139, Fig. b.
[169] Boardman 1967: 240, no. 571 (MÖ 630-600).
[170] Berges 2006: 185, Kat. 810, Taf. 116, no. 5-6.
[171] James 1962: 514, no. D 843-862 (D 845-D848. Tapınağın doğusundaki en derin tabakadan Prokorinth ve Korinth seramikleriyle birlikte).
[172] Boardman 1966: 165, no. 93 (Depozit I, Level 9).

düşündürmektedir[173]. Coğrafi ve ticari konumundan dolayı Rhodos'un, ayrıca üretimlerin dağılımında antrepo görevi üstlendiği kabul edilir. MÖ 7. yüzyılın ikinci yarısından, MÖ 6. yüzyıl içlerine kadar olan dönemde Mısır etkili belli başlı vazolar, nazarlık/koruyucu ve boncuklar Pedasa Athena Kutsal Alanı'nda temsil edilir. Leopar Benekli Grup içindeki çömelen figürlü çiftli vazolar, kazıma bezemeli pyksis, Yeni Yıl Şişesi, nazarlıklar ve kolye boncukları, tanrıçaya adanan ve benzerleri çağdaşı diğer kutsal alan ve mezar kontekstlerinde belgelenen sunulardandır. Olasılıkla tapınaktaki seremonilerde kullanıldıktan sonra sunulan kült gereçleri arasında yer alan makara tutamaklı bir grup sığ kase, mütevazi formuyla diğer buluntulardan ayrılır. Timpone della Motta'daki Athena kutsal alanından gelen bir örnek dışında, şimdilik dağılımları Pedasa Athena Kutsal Alanı, Miletos Zeytintepe Aphrodite ve Ephesos Artemis Tapınağı buluntuları ile sınırlı olan ve hamur ve sır yapısıyla mevcut üretimlerden ayrılan bu kaseler, İonya'da henüz yeri bilinmeyen bir üretim merkezinin varlığını yeniden gündeme getirmiştir. Buluntu yoğunluğu ve formun olası pişmiş toprak kökeni dolayısıyla üretim merkezi olarak Ephesos'un adı geçmekle birlikte, bir diğer güçlü aday Miletos olmalıdır. İonya'da MÖ 8. yüzyılda başlayan Mısır ve Mısır taklidi ürünlerin ithalatı MÖ 6. yüzyıl ortalarına kadar devam eder. Psammetikhos I dönemi ile birlikte, MÖ 664'ten itibaren güçlü siyasi ilişkilerin de tesis edildiği süreçte, Mısır kökenli bu teknoloji ödünç alınarak en azından belirli bir grup fayansın İonya'da üretilmiş olması sürpriz olmasa gerekir.

Bilindiği gibi, Karyalılar İonyalılar ile birlikte, Mısır Deltası'ndaki gücünü hakim kılmak isteyen Psammetikhos I'in (MÖ 664-610) askeri birlikleri içinde paralı asker olarak yer almışlardı. Nil Deltası'nın batısından gelen mezar stelleri, Karca yazıtlar ve taş ustalarına ait işaretler MÖ 7. yüzyılın ikinci yarısından MÖ 6. yüzyılın sonlarına kadar Mısır'da yaşayan Kar kökenli bir topluluğun varlığını kanıtlar[174]. Fayans kaplar dışındaki ünik skaraboid, Udjat gözü, Apis'in boğası ve Horus'un doğanından oluşan, yaygın inanışa göre kadın ve çocukları kötülüklere karşı koruyan nazarlıklar, adayanların kişisel inanışlarını yansıtan objeler arasındadır. Tanrıçaya bu objeleri sunanların, Nil Deltası'nda bir süre yaşayan ve Mısır dini, inanış ve yaşam pratiklerinden etkilenen Karyalılar veya onların beraberinde getirdikleri Mısır kökenli eşleri veya hizmetkarlarının olması muhtemeldir.

[173] Webb 1978: 5-6; Webb, V. 1980. "Phoenician Anthropomorphic Flasks: A Reply", Levant 12: 81-89; Webb 2016: 4, 30

[174] Boardman 1988: 135-139; Sheldon L. G. 1992. "Carian Quarry Markings on Elephantine Island", Kadmos 31: 43-50; Vittmann 2003: 155-179; Höckmann, U. – Vittman, G. 2005. "Griechische und karische Söldern in Ägypten in archaischer Zeit (7.-6. Jahrhundert v. Chr)" (Kat. 38-42). Archäologische Zeugnisse", Ägypten Griechenland Rom. Abwehr und Berührung (Ed. C.P. Bol). Frankfurt am Mainz: 97-103; 484-490.

KATALOG:

Kat. No. 1. Leopar Benekli Grup. Hathor lüleli, çömelen figürlü çiftli vazo parçaları (3'ü birleşen 6 parça). (Fig. 1) PDS310717.KA.GS.II.11. Üst gövde Korunan Yükseklik: 3.9 cm, Korunan Genişlik: 2.6 cm. Krem rengi hamurlu, çok açık yeşil sırlı. Sır büyük oranda aşınmış. Yüzü ve kulağı kırık. Önde Hathor lülesi, arkada oval bitişe sahip saç, sırt ve göğüs uçlarındaki benekler kahverengi ek renk ile verilmiş. Ele geçmeyen, ancak figürün önünde olması gereken saklama kabının üzerinde yer alan kurbağa şeklindeki akıtacak.

Karşılaştırma: Miletos Zeytintepe Aphrodite Tapınağı: Hölbl 1999: 366-369, Abb. 33; Abb. 34a-b; Hölbl 2007: 459, Taf. 58, no.4. Ephesos Artemis Tapınağı: Hogarth 1908: 208, Pl. XLIV. No.3; Bammer, A. 2001. "Kosmologische Aspekte der Artemisionfunde", Der Kosmos der Artemis von Ephesos. (Ed. Muss), Wien: 13-14, Abb. 5; Hölbl 1993: 230, Taf. XVIII, no. 1a-b, 2a-b. Eski İzmir Athena Tapınağı: Akurgal 1993: 127, Lev. 136c (İlk sıra, ortadaki. MÖ 600-550). Erythrai Athena Tapınağı: Gültekin 1968: 102, 111, Fig. 4, 6-8 (Webb 1978: 6, no. 27-30). Samos Heraion: Webb 2016: 31-33, Cat. 20-25, Fig. 3a-b, Pl. 3. 1-4, 9-11; Webb 1978: 16, Pl. I. no. 31, 33; Kamiros: Zervos 1920: 87, Fig. 185, 191 (Louvre Museum); Jacopi 1931: 58-59, no. 21 (12135-12137), Fig. 33. (Macri Langoni Mezar V); Jacopi 1931: 370, no. 1 (12577), 372, Fig. 418-419 (Khecraci, Mezar CCXIV, amphora çocuk mezarı); CVA Petit Palais (Fransa): 31, no. 20, 22 (env. 6985), Pl. 14. Lindos Athena Tapınağı: Blinkenberg 1931: 364-365, Pl. 58, no. 1335. Perakhora Hera Akraia-Limenia Kutsal Alanı: James 1962: 512, Pl. 193. D 769 (Webb 1978: 14, no. 5). Despotiko Apollon Kutsal Alanı: Kourayos 2006: 62, Pl. VI.9. Taranto: Lo Porto, F.G. 1978. "Le importazioni della Grecia Dell'est in Puglia", Les Céramiques de la Grèce de L'est et Leur Diffusion en Occident. Centre Jean Bérard. Institut Français de Naples, 6-9 Juillet 1976. Paris: 135, Pl. LXVII, Fig. 16 (Webb 1978: 14, Pl. I. No. 9). Syrakusa: Orsi 1918: 584-585, Fig. 174. Cerveteri: von Bissing 1939: 449, Tav. XXXVI, no. 63a-b; von Bissing 1941: 37, Taf. IV.2-3 (Webb 1978: 14, no. 6); Ricci 1955: 338, no. 61 (21136. Tomba 10), Fig. 69; 448, no. 3 (44843. Tomba 53). Tharros: Hölbl 1986: 399, Taf. 3a-c. Sulcis: Hölbl 1986: 399, Taf. 2a-c. Ayrıca CVA Kopenhang NM: 60, no. 14a-b (env. 7365), Pl. 80 (Necropole de Capena).

Kat. No. 2. Leopar Benekli Grup. Hathor lüleli, çömelen figürlü çiftli vazo parçası (Fig. 1). PDS.020813.KA.BT. SI.4A. Korunan Yükseklik: 3.8 cm, Korunan Genişlik: 3.7 cm, Kalınlık: 1.8 cm. Krem rengi hamurlu, yüzeyi açık yeşil sırlı. Yuvarlak yüzlü, kalın dudaklı, geniş burunlu ve abartılı kulaklı. Önde Hathor lülesi ve sırtta oval bitişe sahip saç, göğüs uçları ve sırttaki benekler kahverengi.

Özer 2015: 357, Res. 4a.

Karşılaştırma: bakınız Kat.No. 1

Kat. No. 3. Leopar Benekli Grup. Çömelen figürlü çiftli vazo parçası. (Fig. 1) PDS280716.KA.GSII.18. Korunan Yükseklik: 2.1 cm, Korunan Genişlik: 1.8 cm. Krem rengi hamurlu, açık yeşil sırlı. Sırda çatlamalar mevcut. Çömelen insan figürüne ait bacak ve altından devam eden kaideye ait kahverengi boyalı bölüm. Sırtta koyu kahverengi benekler.

Karşılaştırma: bakınız Kat.No. 1

Kat. No. 4. Leopar Benekli Grup. Çömelen figürlü çiftli vazo parçası (Fig. 1) PDS250809.KA.T.S.13. Korunan Yükseklik: 2.4 cm, Korunan Genişlik: 1.9 cm. Krem rengi hamurlu, sır aşınmış. Yanda kola ait çıkıntı. Sırtta dikey yerleştirilen üç koyu kahverengi benek.

Karşılaştırma: bakınız Kat.No. 1

Kat. No. 5. Çömelen figürlü çiftli vazo parçası (2si birleşen 3 parça) (Fig. 1). PDS310717.KA.GSII.11. Korunan Yükseklik: 1.8 cm, Korunan Genişlik: 3 cm. Krem rengi hamurlu. Yüzey aşınmış. İnsan veya maymun figürlü çiftli vazolardan birine ait olmalı. Figürün önündeki saklama kabının gövdesindeki tutamaklardan biri ve figürün gövdesinden bir bölüm.

Karşılaştırma: bakınız Kat. No. 1.

Kat. No. 6. Çömelen figürlü çiftli vazo gövde parçaları (Birleşmeyen 2 parça) (Fig. 1) a) PDS280717. KA.GSII.10. Korunan Yükseklik: 2.9 cm. Korunan Genişlik: 3.2 cm; b) PDS310717.KA.GSII.11. Korunan Yükseklik: 2.9 cm, Korunan Genişlik: 2.1 cm. Olasılıkla aynı kaba ait iki parça. Krem rengi hamurlu ve çok açık yeşil sırlı. a) Figür altında koyu kahverengi banttan bir bölüm. Çömelen bir figürün sol kalça ve bacağı görülmekte. b)'de ise sağ taraftaki bacaktan bir bölüm.

Karşılaştırma: Webb 1978: 13-16, Plate I.1, 9 ve 31; 19, Plate II. 89.

Kat. No. 7. Çömelen maymun figürlü, çiftli vazo gövde parçası. (Fig. 1). PDS240809.KA.T1.S1.21. Korunan Yükseklik: 3 cm, Korunan Genişlik: 2.1 cm. Krem rengi hamurlu, sır aşınmış. Vazo gövdesinde çömelir vaziyette, bacak tüyleri diagonal kazıma çizgilerle belirtilen maymunun sol bacağı ve önündeki saklama kabından bir bölüm.

Karşılaştırma: Eski İzmir Athena Tapınağı: Webb 1978: 21, no. 105; Samos Heraion: Webb 2017: 73, Fig. 9.3; Webb 2016: 36, Cat. 57, Pl. 4. 7-8. Skyros: Sapouna-Sakellaraki, E.1997. Skyros. Atina: 48, Fig. 38. Lindos Athena Tapınağı: Blinkenberg 1931: 363, Pl. 58, no. 1330. Rhodos: Webb 1978: 21, Pl. II.no.112 (Manchester University Museum). Cerveteri: von Bissing 1939: 448-449, Tav. XXXVI, no. 62a-b; von Bissing 1941: 37, Taf. IV.1(Webb 1978, 20, no. 98); Ricci 1955: 341, no. 97(21172. Tomba 10). Cumae: Webb 1978: 21, Pl. II. No. 107. Thebes: CVA Berlin 4: 33, no. 6-7 (env. 4877), Pl. 169, (Webb 1978: 21, Plate II. 106); Webb 1978: 21, Pl. II. No. 111 (Brooklyn Museum, buluntu yeri belli değil).

Kat. No. 8. Pyxis ağız ve gövde parçası (Fig. 2). PDS230910.KA.TT.GB.G3.49. Ağız Çapı: 6.1 cm; Korunan Yükseklik: 2.5 cm; Korunan Genişlik: 5 cm. Krem rengi hamurlu, sarımsı açık yeşil sırlı. Sır aşınmış, yüzeyde kısmen sarı renk görülmekte. Boyunda ikili yatay kazıma bant ve altındaki frizde, mızrak yaprağı şeklindeki ağaçların önünde sağa doğru koşan köpek. İkinci frizde mızrak yaprağı şeklindek iki ağaç. İki frizi ikili yatay kazıma bant ayırmakta.

Karşılaştırma: Webb Grup 2'de yer alan örnekler için: Ephesos Artemis Tapınağı: Hogarth 1908: 208, Pl. XLIV. no.7 (Webb 1978: 44, no. 179). Miletos Zeytintepe Aphrodite Tapınağı: Hölbl 2014: 193-194, 198, 209, Abb. 22 (7959)-23(8581). Samos Heraion: Webb 1978: 40-41, no. 157, Fig. 12; Webb 2016: 20, no. 3, Fig. 2a-c, Pl. 1, no. 4-7. Kamiros: Jacopi 1932/1933: 330, no. 7, (14687); 332, no. 9 (14689), no. 10 (14690), Tav. XIII. VI 7, 9-10 (Webb 1978: 42-43, no. 160, 169, 169bis). Lindos Athena Tapınağı: Blinkenberg 1931: 358, Pl. 57, no. 1307 (Webb 1978: 43, no. 170-171). Perakhora: James 1962: 477, 515, no. D899-906, Pl.193. Thera: Pfuhl 1903: 238, Abb. 81 (Grab 89, no. 109); Webb 1978: 44, no. 178.

Kat. No. 9. Yeni Yıl Şişesi gövde parçası (Fig. 2). PDS290716.KA.GSII.21. Korunan Yükseklik: 3.8 cm, Korunan Genişlik: 3.5 cm. Krem rengi hamurlu. Çok açık yeşil sırlı, ancak aşınmış. Yüzeyde kısmen sarı renk görülmekte. Sağa ilerleyen otçul hayvanın arka bacağı ve kuyruğu. Kazıma bezemenin konturları koyu kahverengi. Gövdeden yan kuşağa geçişte yatay yivli.

Karşılaştırma: (http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection) British Museum no. EA 2465.

Kat. No. 10. Yeni Yıl Şişesi gövde parçası (Fig. 2). PDS220716.KA.GSII.16. Korunan Yükseklik: 2.1 cm, Korunan Genişlik: 3.5 cm. Krem rengi hamurlu. Çok açık yeşil sırlı, ancak aşınmış. Kısmen yüzeyde sarı renk görülmekte. Merkezdeki kanatlı figüre ait kanattan bir bölüm. Kazıma bezeme konturları çok koyu kahverengi-siyah renkli. Gövdeden yan kuşağa geçişte yatay yivli.

Karşılaştırma: Kamiros: Jacopi 1931: 318, no. 36 (13041), Fig. 353 (Macri Langoni, Mezar CLXXVIII, kazıma bezemeli pithos mezar). Miletos Zeytintepe Aphrodite Tapınağı: Hölbl 1999: 362-362, Abb. 25.

Kat. No. 11. Küresel aryballos gövde parçası (Fig. 2). PDS280717.KA.GSII.9. Korunan Yükseklik: 2 cm, Korunan Genişlik: 3.1 cm. Açık kahverengimsi krem hamurlu, açık sarı renkli sırlı. Dip kısmına geçişte alttan yatay ince yivle sınırlandırılan gövdede eşkenar dörtgen çapraz taramalar. İç yüzde kabın üzerinde şekillendirildiği kamış veya samandan sarılan tomarın izleri.

Karşılaştırma: Kamiros: Jacopi 1931: 69, no. 1(12197), Fig. 48 (2. Sıra, soldan 2.); 283, no. 1(13181), 287, Fig. 317 (Mezar CLXII, MÖ geç 6. yüzyıl amphora çocuk mezarı); 301, no. 4 (12410), 337, Fig. 337 (Mezar CLXXII, amphora çocuk mezarı). Lindos Athena Tapınağı: Blinkenberg 1931: 359, Pl. 57, no. 1311, 1314. Samos Heraion: Webb 2016: 48, no. 69, Pl. 8, no.3. Assos: Utili, F. 1999. Die archaische Nekropole von Assos. Asia Minor Studien Band 31. Bonn: 63, 226, Abb. 28, Nr. 506 (Pithos mezardan (K VII GR 3), MÖ 6. yüzyıl ikinci yarısı). Bisenzio (Palazzetta Nekropolü): Martelli Cristofani, M. 1978. " La ceramica greco-orientale in Etruria", Les Céramiques de la Grèce de L'est et Leur Diffusion en Occident. Centre Jean Bérard. Institut Français de Naples, 6-9 Juillet 1976. Paris: 169, dipnot 57, no. 18 (Firenze Museum no. 73354), Pl. LXXIX, Fig. 26. Syrakusa: Orsi 1918: 584, Fig. 173. Cerveteri: von Bissing 1941: 12-13, Taf. III.3; CVA Basel 1, 61, Taf. 19, no. 2 (BS 21.317). Atina: CVA Kopenhang NM: 59-60, no. 12 (env. 271), Pl. 80. CVA Frankfurt am Mainz 1: 15-16, no.2 (VF β232), Taf. 11, no. 2; CVA Heidelberg 1: 14, no. 2(14)-3(15), Taf. 4; CVA Leipzig I: 54, no. 1-2 (4807) , Taf. 50.

Kat. No. 12. Alabastron gövde parçası (Fig. 2). PDS180814.KA.TT.M12.11b.6. Korunan Yükseklik: 3.2 cm, Korunan Genişlik: 2.2 cm. Sarımsı krem rengi hamurlu. Yüzey aşınmış. İç yüzde sırlama sırasında akan yeşil renkli damla.

Kat. No. 13. Kase ağız parçası (Fig. 2). PDS310717. KA.GSII.11. Korunan Yükseklik: 1.1 cm. Çok açık kahverengi-krem hamurlu ve aynı renkte yüzey sırlı. Sır aşınmaya yüz tutmuş. İç yüzde ağızdan gövdeye geçişte yatay yiv. Ağız kenarındaki bant ve iç yüzdeki frizde leke şeklinde korunmuş koyu kahverengi bezemeden bir bölüm.

Kat. No. 14. Makara tutamaklı sığ kase ağız ve gövde parçaları (Birleşmeyen 3 parça) (Fig. 2). PDS180814KA. TT.M12.10a.10, PDS200814.KA.TT.M12.14a.6. Ağız Çapı: 16.6 cm (ağız tablası dahil), Korunan Yükseklik: 2.5 cm. Kahverengimsi krem- açık grimsi krem rengi hamurlu, yeşil sırlı. Düz ağız tablalı, çift boğumlu makara tutamağa sahip. Makaranın dış yüzdeki eklenti izi görülmekte.

Karşılaştırma: Timpone della Motta Athena Kutsal Alanı: Stoop 1979: 81, no. 9, Pl. III, no. 3-6 (Sibari Museum no. 64885, MÖ 7. yüzyıl sonu).

Kat. No. 15. Makara tutamaklı sığ kase ağız ve gövde parçaları (tam profil, birleşen 5 parça) (Fig. 2). PDS240717.KA.TT.M12.d.11. Ağız Çapı: 13.8 cm(ağız tablası dahil), Kaide çapı: 8.2 cm, Korunan Yükseklik: 2.5 cm. Kahverengimsi krem rengi hamurlu, açık yeşil sırlı. Sır büyük oranda dökülmüş. Düz ağız tablalı ve halka kaideli. Aynı kaseye ait makara parçası: PDS17240717. KA.TT.M12.1.8. Uzunluk: 2.8 cm, kalınlık: 0.9 cm.

Karşılaştırma: Bakınız Kat. No. 14.

Kat. No. 16. Sığ kase ağız ve gövde parçası (Fig. 2). PDS200814.KA.TT.M12.14b.14. Ağız Çapı: yaklaşık 15 cm, Korunan Yükseklik: 1. 6 cm. Sarımsı krem rengi hamurlu. Açık yeşil sırlı, ancak aşınmış. Düz ağız tablalı.

Karşılaştırma: Bakınız Kat. No. 14.

Kat. No. 17. Sığ kase ağız ve gövde parçası (Fig. 2). PDS240809.KA.T1.S1.21. Ağız çapı: yaklaşık 15 cm, Korunan Yükseklik: 1.4 cm. Sarımsı açık kahverengi gözenekli hamurlu, mavi sır büyük oranda aşınmış, ancak yer yer izleri görülmekte.

Karşılaştırma: Bakınız Kat. No.14.

Kat. No. 18. Sığ kase gövde altı ve dip parçası (Birleşen 3 parça) (Fig. 2). PDS290716.KA.GS.II.19. Kaide çapı: 8.4 cm, Korunan Yükseklik: 1.6 cm. Pembemsi krem rengi hamurlu, yüzeyinde açık yeşil sırlı, ancak yüzeyi büyük oranda aşınmış.

Karşılaştırma: Bakınız Kat. No.14.

Kat. No. 19. Mısır Mavisi kaba ait gövde parçaları (5 adet) (Fig. 3). Yatay yivli parçalar: PDS140814.KA.TT.M12.9.1. Korunan Yükseklik: a) 2.5 cm, b) 2.1 cm, c) 1.2 cm, Korunan Genişlik: a) 1.9 cm, b), 1.4 cm, c) 0.8 cm. PDS230810.KA.TT. GB.G3.VIIIc. Korunan Yükseklik: 2.6 cm, Korunan Genişlik: 1.6 cm. Yivsiz gövde parçası: PDS140814.KA.TT.M12.7.9. Korunan Yükseklik: 2.1 cm, Korunan Genişlik: 3 cm.

Kat. No. 20. Kase gövde parçası (Fig. 3). PDS240809. KA.N.d. Korunan Yükseklik: 2,1 cm, Korunan Genişlik: 1.9 cm. Çok açık kahverengimsi krem hamurlu, iç ve dışı koyu mavi-turkuaz sırlı. Sırda çatlamalar mevcut.

Kat. No. 21. Boğa Figürini (Apis) (Fig. 3). PDS180809. KA.A.M8.1.11. Korunan Uzunluk: 5.9 cm, Korunan Genişlik: 2.8 cm. Krem rengi hamurlu. Yüzeyi oldukça aşınmış, ön ve arka bacakları, boynuzu kırık ve eksik. Göz, kuyruk bölümü ve asma deliği etrafında koyu kahverengi boyalı.

Karşılaştırma: Erythrai Athena Tapınağı: Gültekin 1968: 103, 116, Fig. 22 (5376). Kamiros: Jacopi 1931: 312, Fig. 346 (2. sıra, soldan 11.) 318, no. 35 (13040), Fig. 355

(Macri Langoni, Mezar CLXXVIII, kazıma bezemeli pithos mezar); Webb 1978: 93, no. 434, 437 .

Kat. No. 22. Doğan figürini (Horus) (Fig. 3). PDS.31072017.KA.GSII.11. Korunan Yükseklik: 3.9 cm; Korunan Genişlik: 2.8 cm. Asma deliği olan atmacanın yarısı korunmuştur. Krem rengi hamurlu ve sırlı. Sır kısmen parlaklığını kaybetmiştir. Boyun, göz ve gagasında koyu kahverengi benek.

Karşılaştırma: Knidos Apollon Kutsal Alanı: Berges 2006: 183-184, Taf. 112, no. 3, 6; Taf. 113, no. 1-4. Ephesos Artemis Tapınağı: Hogarth 1908: Pl. XLIV. no.11; Vetters, H. 1972. "Ephesos. Vorläufiger Grabungsbericht 1971", AnzWien 109: 92, Pl. 13, no.2; Hölbl 2008: 212, 219, Abb. 186 (MÖ 620-560). Miletos Zeytintepe Aphrodite Tapınağı: Hölbl 1999: 359, 361, Abb. 20; Hölbl 2014: 188, 206, Abb. 13a-b. Erythrai Athena Tapınağı: Gültekin 1968: 103, 115, Fig. 18-20(4850, 4859, 4862). Lindos Athena Tapınağı: Blinkenberg 1931: 346, Pl. 54-55, no. 1243. Kamiros: Jacopi 1932/1933: 92, 98, Fig. 104 (13832, Mezar XXVII, ca. MÖ 700); 315, no. 4 (14663); 317, Fig. 57, no.IV.30 (akropol). Ialysos: Jacopi, G. 1929. Scavi nella Necropoli di Jalisso 1924-1928. Clara Rhodos 3. Rodi: 24-25, no. 8 (6570), Fig. 6, 8 (Zambico 1924, 123 no.lu Arkaik kremasyon mezar). Samos Heraion: Webb 2016: 170-171, no. 599, 605, 609, Pl. 40, no. 1, 4-, 8. Perakhora: James 1962: 513, Pl.193. D788. Despotiko Apollon Kutsal Alanı: Kourayos 2006: 62, Pl. VI.no.8. Kyrene: Warden 1990: 11-12; Pl. 11, no.35. Tokra: Boardman, J. – Hayes, J. 1973. Excavation at Tocra 1963-1965: The Archaic Depozits II and Later Deposits. London: 80, 85, no. F164, Pl.40 (Deposit II, MÖ geç 7. – erken 6. yüzyıl).

Kat. No. 23. Doğan figürini kaide ve bacak parçaları (4'ü birleşen 5 parça) (Fig. 3). PDS190814.KA.TT. M12.12a.9. Maksimum Genişlik: 2.9 cm, Korunan Uzunluk: 4.6 cm, Kaide kalınlık: 0.8 cm. Kahverengimsi krem rengi hamurlu, açık yeşil sırlı. Figürün ayak bölümü koyu kahverengi.

Karşılaştırma: Knidos Apollon Kutsal Alanı: Berges 2006:183-184, no. 786, 794, 795, Taf. 113, no. 1-3, 5. Samos Heraion: Webb 2016: 169, no. 565, Pl. 39, no.3.

Kat. No. 24. Wedjat/Udjat Gözü. (Fig. 4). PDS170809. KA.T1.S1.10. Korunan Genişlik: 2.1 cm, Korunan Uzunluk: 4.1 cm, Kalınlık: 0.7 cm, ip deliği çapı: 0.2 cm. Krem rengi hamurlu. Kaş, göz konturu, gözbebeği ve gözden aşağıya doğru sarkan spiral koyu kahverengi çizgi ile belirlenmiştir.

Karşılaştırma: Kassel: Busz-Gercke 1999: 303-304, no. 67; Felgenhauer 1996: 167-168, no. 67. Kamiros: Jacopi 1931: 107, no. 14 (12468), Fig. 95 (Macri Langoni, Mezar XXVI). Lindos Athena Tapınağı: Blinkenberg 1931: 367, Pl. 59, no. 1359. Kition: Karageorghis 1976: 156, no. Kit. 1173, Pl. XVII. Megiddo: Lamon-Shipton 1939: 142, no. 14; 144, no. 21; 147, no.24, Pl. 75.

Kat. No.25. Skaraboid (Fig. 4). PDS170713.KA.TI. SI.S3. Uzunluk: 1.6 cm, Yükseklik: 0.6 cm, Genişlik: 1.3 cm. Her iki yüzdeki sahne, içi diagonal taralı bantla çevrelenmekte. Tümsek yüzde elindeki sopa ile büyük kanatlı bir kuşu (turna) kovalayan cüce figür (Pigme). Düz yüzde ise olasılıkla geyiğe arkadan saldıran aslandan oluşan hayvan mücadele sahnesi.

Karşılaştırma: Naukratis: Petrie 1886: Pl. XXXVII, No. 138. Tarquina: Hölbl 1979: vol. II, 57-58, no. 263, Taf. 77/1.

Kat. No. 26. Kolye boncukları (Fig. 4). PDS190814. KA.TT.M12.12a.7. Çap: 0.3-0.5 cm arasında değişen ölçülerde. Krem ve kahverengimsi krem rengi hamurlu.

Karşılaştırma: Knidos Apollon Kutsal Alanı: Berges 2006: 185, Kat. 810, Taf. 116, no. 5-6. Samos Heraion: Webb 2016: 78-79, no. 135-138, Pl. 13, no. 9. Girit: Psaroudakis 2012/2013: 108-109, E2 (İda Mağarası); Levi 1927-1929: 476, Tav. XIII. Kıbrıs: Gjerstad et.al. 1935: pl. XIX, no. 31(Amathus Tomb 14); pl. XXV, no. 50 (Amathus Tomb 21); Pl. CLIX, no. A.21.49, 50.

Kat. No. 27. Kolye boncukları (Fig. 4). PDS180814. KA.TT.M12.11a.9. Çap: 0.3-0.5 cm arasında değişen ölçülerde. Krem ve kahverengimsi krem rengi hamurlu.

Karşılaştırma: Bakınız Kat. No. 26. Kaynakça: Bulut 2016, 561: dipnot: 4 (MÖ 7. yüzyıl ikinci yarısı ile 6. yüzyıl başlarına tarihlenen Korinth ve İonya seramikleriyle birlikte).

Kat. No. 28. Kolye boncukları (Fig. 4). PDS010817. KA.TT.6.4. Krem ve kahverengimsi krem rengi hamurlu.

Karşılaştırma: Bakınız Kat. No. 26

Kat. No. 29. Kolye boncukları (Fig. 4). PDS.180711. KA.TT.M1.5.27. (Fotoğrafta yer alan ortadaki cam boncuk hariç). Krem ve kahverengimsi krem rengi hamurlu.

Karşılaştırma: Bakınız Kat. No. 26. Kaynakça: Bulut 2014: 532, dipnot: 3.

KAYNAKÇA VE KISALTMALAR

AKURGAL, E. 1993.
Eski İzmir I. Yerleşme Katları ve Athena Tapınağı. Ankara.

AMYX, D.A. 1988.
Corinthian Vase-Painting of the Archaic Period. Vol. I-III. London.

ANDREWS, C. 1994.
Amulets of Ancient Egypt. London.

BEAZLEY, J.D. 1956.
Attic Black-Figure Vase-Painters. Oxford.

BÉNÉDITE, M. G. 1911.
Cataloque Général des Antiquités Égyptiennes du Musée du Caire. Objects de Toilette I. Le Caire.

BERGES, D. 2006.
Berges, D., Knidos. Beiträge zur Geschichte der archaischen Stadt. Mainz am Rhein.

VON BISSING, Fr. W. F. 1933.
"Karthago und seine griechischen und italischen Beziehungen", Studi Etruschi 7: 83-134.

VON BISSING, Fr. W. F. 1939.
"Materiali Archeologici Orientali ed Egiziani", Studi Etruschi 13: 447-454.

VON BISSING, Fr. W. F.1941.
Zeit und Herkunft der in Cerveteri gefundenen Gefäβe aus ägyptischer Fayence und glasiertem Ton. Sitzungsberichte der bayerischen Akademie der Wissenschaften. Band II. München.

BLINKENBERG, Chr., 1931.
Lindos. Fouilles de L'Acropole 1902-1914. Le Petit Objects. Lindos I. Berlin.

BOARDMAN, J. / HAYES, J. 1966.
Excavation at Tocra 1963-1965: The Archaic Depozits I. London

BOARDMAN, J. 1967.
Excavations in Khios 1952-1955. Greek Emporio. BSA Supp. 6. London.

BOARDMAN, J. 1968.
Archaic Greek Gems. Schools and Artists in the Sixth and Early Fifth Centuries BC. London.

BOARDMAN, J. 1988.
The Greeks Overseas. Their Early Colonies and Trade. London.

BÖHM, S. 2014.
Korinthische figurenvasen. Düfte, Gaben und Symbole. Regensburg.

BULUT, H. 2014.
"Kutsal Alan Tapınak Terası", bkz: Diler, A.- Özer, B.- Bulut H.- Gümüş, Ş.- Adıgüzel, G.- Kasar, Ö.- Eryılmaz, N.S.- Çur, M., "Pedasa 2011-2012", 35. Kazı Sonuçları Toplantısı-3. Ankara: 531-533.

BULUT, H. 2016.
"Athena Kutsal Alanı", bkz: Diler, A.- Özer, B.- Bulut, H.- Gümüş, Ş- Oruç, S. Z.- Adıgüzel, G.- Çur, M., "Pedasa 2014", 37. Kazı Sonuçları Toplantısı-3. Ankara: 560-562.

BUSZ, R.-GERCKE, P. 1999.
Türkis und Azur. Quartzkeramik im Orient und Okzident. Staatliche Museen Kassel. Universität Gesamthochschule Kassel. Wolfratshausen.

COLDSTREAM, J.N. 2003.
Geometric Greece. 900-700 BC. New York.

CVA. Corpus Vasorum Antiquorum

DASEN, V. 1993.
Dwarfs in Ancient Egypt and Greece. Oxford.

FALTINGS, V.D. 2014/2015.
"von Fröschen und Kröten", Gedenkschrift für Werner Kaiser (Eds. D. Polz / S. J.Seidlmayer). Mitteilungen des deutschen Archäologischen Instituts Abteilung Kairo 70-71: 121-137.

FAZZINI, R.A. 1972.
"Some Egyptian Reliefs in Brooklyn", Miscellanea Wilbouriana 1: 33-70.

FELGENHAUER, A.1996.
Ägyptische und ägyptisiserende Kunstwerke. Vollständiger Katalog. Staatliche Museen Kassel. Kassel.

FOSTER, K. P.1979.

Aegean Faience of the Bronze Age. London.

FRIEDMAN, F. D. 1998a.

Gifts of the Nile. Ancient Egyptian Faience. London.

FRIEDMAN, F. D. 1998b.

"Faience: the Brilliance of Eternity", Gifts of the Nile. Ancient Egyptian Faience (Ed. F.D. Friendman). London: 15-21.

GARDNER, E.A. 1888.

Naukratis II. London.

GJERSTAD, E. et.al. 1935.

Gjerstad, E. – Lindros, J.- Sjöqvist, E.-Westholm, A., Finds and Results of the Excavations in Cyprus 1927-1931. The Swedish Cyprus Expedition. SCE 2. Stockholm.

GÜLTEKİN, H. 1968.

"Erythrae Kazısında Bulunan Fayans Figürinler", Türk Arkeoloji Dergisi 17/2: 101-116.

HATTON, G.D. 2008.

"Production of Egyptian Blue and Green Frits", Production Technology of Faience and Related Early Vitreous Materials (Eds. M.S. Tite / A. J. Shortland). Oxford: 147-185.

HERRMANN, C. 2011.

"Egyptian Amulets", Ashkelon 3. The Seventh Century B.C. (Eds. L. E. Stager / D. M. Master / D. Schloen). Eisenbrauns: 359-395.

HOGARTH, D.G. 1908.

Excavation at Ephesus. The Archaic Artemisia. London.

HÖLBL , G. 1979.

Beziehungen der ägyptischen Kultur zu Altitalien. Vol. I-II. Leiden.

HÖLBL, G. 1986.

Ägyptisches Kulturgut im phönikischen und punischen Sardinien I. Leiden.

HÖLBL, G. 1993.

"Archaische Aegyptiaca aus Ephesus. Vorläufige Beobactungen zu Neufunden aus dem Artemision", Die epigraphische und altertumskundliche Erforschung Kleinasiens: Hundert Jahre kleinasiatische Kommission der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. Akten des Symposiums vom 23. bis 25. Oktober 1990 (Eds. G. Dobesch / G. Rehrenböck). Wien: 227-253.

HÖLBL, G. 1999.

"Funde aus Milet. VIII. Die Aegyptiaca vom Aphroditetempel auf dem Zeytintepe", Archäologischer Anzeiger 1999/3: 345-371.

HÖLBL, G. 2005.

"Ägyptisches Kulturgut in der griechischen Welt im frühen ersten Jahrtausend vor Christus (10.-6. Jahrhundert v. Chr.)", Ägypten Griechenland Rom. Abwehr und Berührung (Ed. C. P. Bol). Frankfurt am Mainz: 114-132.

HÖLBL, G. 2007.

"Ionien und Ägypten in archaischer Zeit", Frühes Ionien. Eine Bestandsaufnahme. Panionian-Symposion Güzelçamlı 26. September-1. Oktober 1999 (et.al. J. Cobet). Milesische Forschungen Band 5. Mainz: 447-460.

HÖLBL, G. 2008.

"Ägyptisches Kulturgut im archaischen Artemision", Die Archäologie der ephesischen Artemis. Gestalt und Ritual eines Heiligtums (Ed. U. Muss). Wien: 209-221.

HÖLBL, G. 2014.

"Ägyptisches Kulturgut in Ionien im 7. Jh. V. Chr.: Der Beitrag Milets zu einem religionshistorischen Phänomen", Der Beitrag Kleinasiens zur Kultur- und Geistesgeschichte der griechisch –römischen Antike. Akten des Internationalen Kolloquiums Wien, 3.-5. November 2010 (Ed. J. Fischer).Wien: 181-209.

HÖLBL, G. 2017.

Aegyptiaca aus Al Mina und Tarsos im Verbande des nordsyrisch-südostanatolischen Raumes. Österreichische Akademie der Wissenschaften, AF BAND 28. Wien.

JACOPI, G. 1931.

Scavi nella Necropoli Camiresi 1929-1930. Clara Rhodos 4. Rodi.

JACOPI, G. 1932/1933.

Esplorazione Archeologica di Camiro II.1. Clara Rhodos 6/7. Rodi.

JAMES, T.H.G. 1962.

"The Egyptian-Type Objects", The Sanctuaries of Hera Akraia and Limenia. Pottery, Ivories, Scarabs, and other Objects from the Votive Deposit of Hera Limenia. Perakhora II (Ed. T. J. Dunbabin). Oxford: 461-515.

KACZMARCZYK, A.- HEDGES, R.E.M.1983.

Ancient Egyptian Faience. An Analytical Survey of Egyptian Faience from Predynastic to Roman Times. Warminster.

KACZMARCZYK, A.- VANDIVER, P. B. 2008.

"Faience Production in Egypt", Production Technology of Faience and Related Early Vitreous Materials (Eds. M.S. Tite, / A. J. Shortland), Oxford: 57-92.

KARAGEORGHIS, V. 1976.

"Amulettes et figurines en pâte de verre et en faïence", Fouilles de Kition II. Objects Égyptiens et Égyptisants: Scarabées, Amulettes et Figurines en Pâte de verre et en Faïence, Vase Plastique en Faïence. Sits Iet II, 1959-1975. Nicosia:117-164.

KEIMER, L. 1938.

"Pavian und Dūm-Palme", Mitteilungen des deutschen Instituts für Ägyptische Altertumskunde in Kairo 8: 42-45.

KOURAYOS, Y. 2006.

"The Archaic Sanctuary of Apollo on the Island Despotiko", Les Clients de la Céramique Grecque. Actes du Colloque de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres Paris, 30-31 janvier 2004 (Ed. J. de La Genière). Cahiers du Corpus Vasorum Antiquorum No.1. Paris: 59-67.

LAGARCE-LECLANT, J. 1976.

" Vase Plastique en Faïence KIT 1747: Une Fiole pour eau de Jouvence", Fouilles de Kition II. Objects Égyptiens et Égyptisants: Scarabées, Amulettes et Figurines en Pâte de verre et en Faïence, Vase Plastique en Faïence. Sits Iet II, 1959-1975 (Ed. V. Karageorghis). Nicosia: 183-289.

LAMON, R. S.- SHIPTON, G.M. 1939.

Megiddo I. Seasons of 1924-34. Strata I-V. Chicago.

LEVI, D. 1927-1929

"Arkades. Una Città Cretese All'Alba della Civiltà Ellenica", Annuario della Scuola archeologica di Atene e delle Missioni italiane in Oriente 10-12: 9-710.

LURKER, M. 1994.

An Illustrated Dictionary of The Gods and Symbols of Ancient Egypt. London.

MARINATOS, N. 2000.

The Goddess and the Warrior. The Naked Goddess and Mistress of Animals in Early Greek Religion. London& New York.

MURRAY, M.A. 1953.

"Faience Amulets", Lachish III (Tell ed-Duweir). The Iron Age (Ed. O. Tufnell, O.). London.

ORSI, P. 1918.

"Gli Scavi intorno a L'Athenaion di Siracusa negli anni 1912-1917", Monumenti Antichi 25: 353-763.

ÖZER, B. 2015.

"Kutsal Alan Batı Teras Sondajı" bkz: Diler, A., Özer, B., Çur, M., Yaman, A., "Pedasa 2013", 36. Kazı Sonuçları Toplantısı-3. Ankara: 344-347.

ÖZER, B. 2016.

"Kutsal Alan Orta Teras Sondajı", bkz: Diler, A., Özer, B., Bulut, H., Gümüş, Ş., Oruç, S. Z., Adıgüzel, G., Çur, M., "Pedasa 2014", 37. Kazı Sonuçları Toplantısı-3. Ankara: 562-565.

ÖZER, B. 2017.

"Orientalizan Style Pottery from Pedasa: Ionian Imports", Karia Arkhaia, La Carie, des origines à la période pré-hékatomnide, Colloque international, 14-16 novembre 2013, İstanbul (baskıda).

PAYNE, H. 1931.

Necrocorinthia. A Study of Corinthian Art in the Archaic Period. Oxford.

PETRIE, W.M. F.1886.

Naukratis I . London.

PETRIE, W.M. F. 1914.

Amulets. Illustrated by the Egyptian Collection in University College, London. London.

PFUHL, E. 1903.

“Der archaische Friedhof am Stadtberge von Thera”, Mitteilungen des deutschen Archäologischen Instituts Athenische Abteilung 28: 1-288.

PSAROUDAKIS, K. 2012/2013.

“The faience finds of the Idean Cave”, Mitteilungen des deutschen Archäologischen Instituts Athenische Abteilung 127-128: 91-142.

RATHJE, A. 1976.

“A Group of ‘Phoenician’ Faience Perfume Flasks”, Levant 8: 96-106.

RICCI, G. 1955.

“Necropoli della Banditaccia. Zona A «del Recinto»”, Monumenti Antichi 42: 201-1048.

DE SALVIA, F.1991.

“Stages and Aspect of the Egyptian Religious and Magic Influences on Archaic Greece”, Akten des vierten internationalen Ägyptologen Kongresses München 1985, Band 4 (Ed. S. Schoske). Hamburg: 335-343.

STOOP, M.W. 1979.

“Note sugli scai nel santuario di Atene sul Timpone della Motta (Francavilla Marittima-Calabria), 1-2”, Bulletin Antieke Beschaving 54: 77-97.

VANDIVER, P. B. 2008.

“Raw Materials and Fabrication Methods Used in the Production of Faience”, Production Technology of Faience and Related Early Vitreous Materials (Eds. M.S.Tite/ A.J. Shortland). Oxford: 37-55.

VITTMANN, G. 2003.

Ägypten und die fremden im ersten vorchristlichen Jahrtausend. Mainz am Rhein.

WALTER, H. 1990.

Das griechische Heiligtum. Dargestellt am Heraion von Samos. Stuttgart.

WARDEN, P.G. 1990.

“Part 1. The Small Finds”, The Extramural Sanctuary of Demeter and Persephone Cyrene, Libya. Final Reports IV (Ed. D. White). Philadelphia: 1-83.

WEBB, V. 1978.

Archaic Greek Faience, Miniature Scent Bottles and Related Objects from East Greece, 650-500 B.C. Warminster.

WEBB, V. 2016.

Faience Material from the Samos Heraion Excavations. Samos Band 13. Berlin.

WEBB, V. 2017.

“Faience in seventh-century Greece: Egyptianizing ‘bric a brac’ or useful paradigm for relations with Egypt?”, Interpreting the Seventh Century BC, Tradition and Innovation (Eds. X. Charalambidou / C. Morgan, C.). Oxford: 71-79.